

नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका आनन्दभूमि

The Ananda Bhoomi

वर्ष ३१ अंक ४ देश (माद्र) पूर्णिमा

मृत्यु - १

युझ र शान्तिलाई परिभाषित गर्ने विश्वास श्रीमती निलमको आफ्नै शैली

आनन्द भूमि

नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक

२०६० भाद्र पुन्ही- यंया पुन्ही वर्ष ३१ अंक ५
बु.सं. २५४७ ने.सं. ११२३

The Ananda Bhoomi (Year 31, Vol.5)
A Buddhist Monthly : Sep/Oct 2003

प्रमुख संस्थाहाकार

मिश्नु कुगार काश्यप गहात्थिपर (अद्याध, आकुतिहार)

लिंगेश्वर

मिश्नु ज्ञानपूर्णि गहात्थिपर (प्रमुख, विश्वशानित विहार)

संस्थाध्यक्ष

कोण्ठद्य

सह-संस्थाध्यक्षहर्ण

मिश्नु निषेध (विश्व शानित विहार, ४४२६५८४)

राजु महर्जन (मैथि, ५५३७८८)

फलस्तान शावय, ओकुबाल, ५५२१४४८

विशेष सहयोग

विभूतनाथ तुलाधर, मुर्मुखेल

संस्थाहाकारहर्ण

मिश्नु धर्मगृही (विश्व, आकुतिहारी)

तीर्थ नारायण गान्धार (अद्याध, आकु, धायक सभा)

कर्त्त्वाधार सञ्चा

डिल्ली राम जीतम 'सजु', दिपक महर्जन

प्रकाशक

आनन्दकुर्मी विहार गुर्जी

प्रमुख व्यवस्थापन तथा सह-प्रकाशक

सुर्खी होतु नेपाल

वितरण व्यवस्थापन

संघरत्न डंगोल, राकेश महर्जन, राजेन्द्र महर्जन,

आर्थिक व्यवस्थापन

सुरेश महर्जन, सुरज महर्जन, विनोद महर्जन,

उत्तमधर महर्जन

आवरण चित्र : श्रीनंति निलम ताङ्गाकाट

सहयोगीहर्ण

युद्ध जयठी सगारोह चारिति (श्रीध), श्रावणीर पढुवा, अ-करुणावती,

नरेशवजातार्य (बुट्टपल), हरिगोपाल गर्जन, गंगाराम गर्जन, पेमा

बेष्ठ, चरिता जयाके, चुनकेश्वरी बेष्ठ (बेलपा), उमिला गर्जन, विकास

तामाङ, पुष्कर शावय (बुट्टपल), तिकाश गर्जन, अजय शावय।

बुद्ध वचनामृत

"दिसो दिसं यं तं कथिरा-वेरी वा पन वेरिनं ।
मिच्छा पणिहितं चित्तं-पापियो नं ततो करे ॥"

वैरीले वैरीलाई अर्थात् शत्रुले शत्रुलाई जति हानी, नोक्सानी गर्ने हो, त्यो भन्दा पनि अधिक मात्रामा कुमारमा लागेको दिच्चले हानी, नोक्सानी गर्दछ ।

"न परेसं विलोमानि - न परेसं कताकतं ।
अत्तनो'व अवेक्खेय - कतानि अकतानि च ॥"

अर्काको दोष अर्थात् अरूले के गर्यो, के गरेन भनी हेनु भन्दा आफ्नो दोष अर्थात् आफूले के गरे, के गरिन भनी हेनु नै रामो हुन्छ ।

- इम्मपद

सम्पर्क कार्यालय

सुर्खी होतु नेपाल

बुद्ध विहार भूक्टीमण्डप, पो.ब.न. ९९३, काठमाडौं

फोन फ्याक्स ४२२६७०२, ४४८२२४० E-mail : sukh@ntc.net.np

वार्षिक रु. १५०/-

स्क्रप्रति रु. १५/-

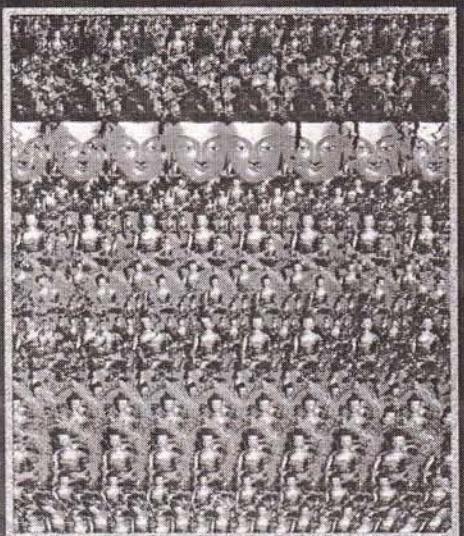
वार्षिक ग्राहक बनी सहयोग गर्नै ।

—■गताङ्कमा प्रकाशित आनन्द भूमि■—

आनन्द भूमि

The Ananda Bhumi

हेर्दै जाग्रुहोस्न यस्ते लिम्पे बुद्ध रथरूप देखनु दुमेह ।

विजय सूची

विषय	लेखक	पृष्ठ
सम्पादकिय		
भिक्षु विमलानन्द.....	भिक्षु धर्मसागर	३
लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालय..	छत्रराज शाक्य	४
मृत्यु र मनोविज्ञान	आचार्य श्रीधर राणा	५
अंगुलिमाल आजको.....	श्रामणेर पदुम	९
हिंसाको एक नमूना	प्रदीप ढकाल	११
हृदय परिवर्तन	श्रामणेर खेमिक	१३
भौतिक साधन.....	भिक्षु बोधानन्द	१४
गुफा र गन्तव्य	मातृका पौडयाल	१६
पारमि	भिक्षु उदयभद्र	१८
कस्तो गर्व !	सुरज महर्जन	१९
आनन्द भूमि वार्षिक...	सुखीहोतु डेक्स	२०
नाम अनुसारको काम	रेनु त्वायेना	२२
धर्म दायद...	ज्योति शाक्य	२२
बुद्ध धर्म व विकास	ठाकुरमाना शाक्य	२३
नये पित्याङ्गु तः धगु	धर्म सुन्दर वज्राचार्य	२६
UN General Assembly..	Prem Lal Chitrakar	२७
INVENTORY OF...	Purna Chandra Shakya	२८
Buddhism & Tourism	Ven. Dharmamurti	२९
बन्नु र बनाउनु छ	सुमीत वज्राचार्य	२९
बौद्ध गतिविधि	सुखीहोतु डेक्स	३०

*The language of compassion
is the language of the heart.*

Dampa Enterprises

Tibetan Raw Wool,
Pashmina & Silk Yarn
Wholeseller

Tel : 4270828 (Off.) 4272945 (Res.)
Fax : 4278926, 4484129 (Show room)
Mobil : 981020922
Swayambhu (Ring Road)
Kathmandu – 15, Nepal

Do not believe just
anything But think and
verify for yourself.

Ajay Emporium

NAGHAL TOLE
KATHMANDU, NEPAL

श्रमिकार्थीय

द्वन्द्व कसलाई मन पर्छ र ?

द्वन्द्व कसलाई मन पर्छ र ? तर पनि द्वन्द्वबाट मुक्त हुनेहरू कति नै होलान् ? मानव स्वयं भित्र द्वन्द्व छ, अन्तरद्वन्द्व छ, भने दुई व्यक्तिको मिलनमा पनि द्वन्द्व हुनु अभ परिवार, समाज, राष्ट्र एवं अन्तर्राष्ट्रिय मुलुकहरूकाबीच यावत विषयहरूमा शक्ति द्वन्द्व हुनु अस्वाभाविक अवश्य पनि होइन । मानिसको जीवनमा हुने कुनै द्वन्द्व, जस्ते रचनात्मक तवरमा सुधारलाई निम्त्याउँच भने कुनै द्वन्द्व जस्ते शान्तिमै आघात पारी परिस्थितिलाई उथल-पुथल पारी ध्वंशात्मक स्थितिको शृङ्जनामा अहं भूमिका खेलीरहेको हुन्छ । हामीले इतिहासका पानाहरूमा आपसी द्वन्द्व, रिसइवी तथा द्वेष भावले शक्ति प्रदर्शनको नाउँमा कयौं विध्वंश र उत्पात भई भयानक तवरले संहार भैसकेका रगतले पोतिएका पानाहरू अझै पनि आलो रूपमा सम्भिनेहरू अभ पनि छन् । वस्तुतः द्वन्द्वले व्यापक रूपमा हिसाको बाटो अपनाएका क्षणहरू भयावह-त्रासदीपूर्ण हुने गर्दछन् । हामीभित्र विद्यमान अनेकौं समस्याहरूमध्ये 'शक्ति द्वन्द्व' आजको प्रमुख समस्या हो, जुन द्वन्द्वले, जनजीवन अस्तव्यस्त, मानव संहार, देशलाई लथालिङ्ग भताभुङ्ग पार्ने हो कि भन्ने डरत्रासले सशक्ति तुल्याएको हुन्छ । यतिबेला द्वन्द्वको समाधान द्वन्द्वबाट हुन्छ भनेर हठवादीता प्रदर्शनले शान्तिका लागि प्रत्युत्पादक पाइला वा विपरित शान्तिका कदमहरूलाई प्रश्रय दिईजाने कममा जुन नजानिंदा पारामा अभ्यासहरू भइरहेका निश्चय पनि यस्ता कृयाकलापहरूले कसैको पनि हितसुखको लागि टेवा पुन्याउने हुैन भन्नुमा अत्युक्ति नहोला ।

बुद्धको शिक्षा अनुसार हरकृताहरू कार्यकारण सिद्धान्त वा हेतुवाद निर्भर रहन्छन् । आ-आफौ तवरबाट लुकेका-छिपेका स्वार्थ, असन्तोषपना, द्वेषभाव, बदलाको भाव अर्थात् समग्रमा भन्नुपर्दा तृष्णाले द्वन्द्वलाई निम्त्याउन अहं भूमिका खेलिरहेको हुन्छ । तृष्णाजन्य विषय वस्तुको बारेमा छलफल गरी निश्कर्षमा पुग्न खोजु निश्चय पनि सरल कार्य होइन । तृष्णालाई चिन्ने-जानेहरूले विद्यमान यावत भौतिक सुख-सुविधालाई थुकेसरी तिलाज्जली दिई बुद्ध जस्तै ज्ञानी बन्नसक्ने हुन्छ भने जो तृष्णारूपी भ्रमजाललाई बुझन नसकी माफुराको जालोमा फसें भै फरसै गझाराले हुन्छ, त्यस्तो मनोवृत्तले मानव जगतलाई दुख र अशान्तिको बलाई धापमा घचेट्ने हुन्छ । वस्तुतः बुद्धले तृष्णाजन्य कुराहरूबाट छुट्कारापाई प्रथमतः आफूभित्र सुख-शान्ति अनि जनमानसमा सुख-शान्तिको लागि संचार गर्नुभएको हो । तर आज जो अशान्त छ, उनीहरू स्वयं नै शान्तिका लागि लाख लाख पुकार र प्रयास गरिरहेका छन् । वस्तुतः अशान्त मनस्थितिको अन्त्य गर्नेतर्फ व्यक्ति स्वयले प्रयास गर्नु पहिलो आवश्यकता हो ।

हो अवश्यपनि दरिद्रता नै दुराचरणको जड हो, दरिद्रताको विना उन्मुलन मानिसहरू दुराचरण र दुर्गुणताले अलग हुन सम्भव नै छैन जुन कुरा दीघनिकायको चक्कवति सुत्तमा उल्लेख भएको छ, चोरी, हत्या, असत्य भाषण, चूगाल, व्यभिचार, कटुवचन, व्यर्थ बकवास-कुरा, अतिलोभ, दुराचार, मिथ्यादृष्टि र श्रद्धाको अभावलाई पनि दरिद्रताले नै निम्त्याउने गर्दछ । बुद्ध पनि भौतिक त के मानसिक रूपमा दरिद्र भएको भए जुन बेला कपिलवस्तु र देवदहका शाक्यहरूबीच आ-आफौ पक्षीय तनावपूर्ण विवाद खडा भई रोहिणी नदीको पानीको विषयमा भण्डै रक्तपातपूर्ण नरसंहार युद्ध हुैन लाग्दाको त्यो कारूणिक हृदयविदारक दर्दनाक क्षणलाई बुद्धले समाधान नै गर्न सक्वैनयै होला, तर बुद्धले मानव रगतको र पानीको मूल्यको बोध गराउदै नदीको पानी आपसमा बाँहून लगाई उभयपक्षीय हितको सम्झौता गराउन सफल हुन्मयो, जुन बुद्धको सफलतम मध्यस्थिता हो । यस किसिमको मध्यस्थिता आजको अशान्त वातावरणमा भन तड्कारो विषय विषय बनेको छ ।

सबै सबै सदैं सदैं जसरी शान्ति चाहन्छन्, त्यसरी नै अशान्तबाट भयभित र त्रसित मानसिकता बोकेको यौटा लेखकको क्रन्दन र चित्कारयुक्त भाव सुनौ जस्ते हाम्रो दिललाई छुन्छ भन्ने आनन्द भूमिलाई अनुभूत भइरहेको छ-“आमाको दूध चुसिरहेको बच्चाले आफ्नो मुखको दूध निल नपाउने गरी, स्कूलमा खेलिरहेका बाल-बालिका माथि उडेको पिङ्गबाट तल भर्ने आनन्द लिन नपाउदै, युवा युवतीको न्यानो ममताको अंगालो बीचको स्पर्श सुखानभूति प्राप्त गर्न नपाउदै, कविको संरचनाको छन्द नै पूरा हुन नमिल्ने गरी, कलाकारको स्पष्ट हुन लागेको रेखाकृति स्पष्ट हुन नपाउने गरी, किसानले खेत खन्न उठाएको कोदालाले खेतको माटो छुन नपाउने गरी, शिक्षकले ब्लाक बोर्डमा कोर्न लागेको अक्षर पूरा हुन नपाउने गरी, डाक्टरले विरामीलाई बचाउन दिएको अक्सिजनमा विरामीले फेर्न लागेको श्वास पूरे हुन नपाउने गरी, यस्तै यस्त श्रद्धालु भक्तले प्रदीप पूजा गर्न लागेको दियो सलाई कोर्न नपाउने गरी अक्समात अप्रत्याशित विस्फोटन भएर मानव र मानवको समस्त अस्तित्व प्राणी मात्रको सुन्दर उर्वर धरती आगोको ज्वालामा विनाशिने आणविक विश्व युद्ध नहोस् - कहिलै नहोस् कहिल्यै कहिल्यै नहोस् ।”

जीवनी माला-४

श्रद्धेय भिक्षु विमलानन्द महास्थविर

सुखी दोबु डेस्क

नेपालमा थेरवाद बुद्ध शासनको पुनर्जागरण कालमा भिक्षुहरू महाप्रज्ञा, प्रज्ञानन्द, धर्मालोक, अमृतानन्द आदि सशक्त व्यक्तित्वका रूपमा उभिन आएका थिए। त्यसमध्ये अन्तर प्रिष्ठ्य व्यातिप्राप्त आचार्य डा. भिक्षु अमृतानन्द महानायक महास्थविर भिक्षु भैसकेपछि तानसेनबाट प्रभावित भएर भिक्षु हुनेहरू मध्ये श्रद्धेय भिक्षु विमलानन्द महास्थविर पनि एक हुनुहोन्छ।

पाल्या-तानसेनस्थित भिमसेन टोल निवासी मोतिकाजि शाक्य र चन्द्रमाया शाक्यको कोखबाट वि.सं. १९८५ मा मतिना काजि शाक्यको जन्म भएको थियो। आफ्नो ठूलोबुबाका छोरा दाजु लालकाजि प्रव्रजित भई (भिक्षु अमृतानन्द) परदेशमा अध्ययन गर्न गएको घटनाबाट प्रभावित भई १५ वर्षको उमेरमा मतिनाकाजि घरबाट भागोर इ.सं. १९४५ मा श्रीलंकाको प्रसिद्ध वजिराराम विहारमा श्रद्धेय भिक्षु वजिरज्ञाण महानायक महास्थविर को आचार्यत्वमा प्रव्रजित-श्रामणेर दीक्षा प्राप्त गरी श्रामणेर विमला नन्दमा परिणत हुनुभयो। त्यसपछि उहाँले सिंहली भाषा र अङ्गर्जी भाषा राम्ररी सिकेर बुद्धधर्म, दर्शन एवं संस्कृतिको अध्ययन गर्नुभयो। सिंहली भाषा राम्ररी सिकीसकेपछि श्रीलंकाको विभिन्न क्षेत्रमा धर्म देशना गर्न जानुभयो। बुद्धभूमि नेपालबाट आउनु भएको भन्ते भनी खूब मानसम्मान गर्दथ्यो। यसैकममा मदिहे पञ्चासीह महानायक महास्थविरको अनुशासनमा अनुराधपुर अस्थित बन्दरनायक पावरमा ३५ फूटको अगलो बुद्धप्रतिमा निर्माण कार्यमा लाग्नुभयो। यसरी नै भिक्षु विमलानन्द वजिरामकै भिक्षु पन्त्तिले विपर्सी महास्थविरसँगै १२ वर्षसम्म जनरण हास्पिटलमा धार्मिक सेवा कार्यमा पनि संलग्न हुनुभयो।

नेपालमा १०४ वर्षीय राणाशासनको अन्त्य र प्रजातन्त्रको बहाली पछि वि.सं. २००८ सालमा नेपालमा

□ भिक्षु धर्मसागर, श्रीघ: विहार (हाल लुठिबानी) सारिपुत्र र मौदगल्यायानको पवित्र अस्थिधातु राजकीय सम्मानका साथ पर्दार्पण गराई विविध कार्यक्रमहरू चलाइरहेकै समयमा आनन्दकुटी विहारमा नवानीर्मित भिक्षु सीमा गृहमा श्रामणेर कुमार र श्रामणेर विमलानन्दले उपसम्पदा प्राप्त गरी पूर्णरूपमा भिक्षु हुनुभयो। वास्तवमा नेपालको पुनर्जागृत थेरवाद बुद्धधर्मको इतिहासमा पहिलो तथा नेपालमै श्रामणेर कुमार र विमलानन्द उपसम्पदा प्राप्त गरी पूर्ण रूपमा भिक्षु प्रव्रजित भएको पहिलो घटना नै हुन्।

उपसम्पदा प्राप्त पछि श्रीलंकामै फर्किनु भई भिक्षु विमलानन्द सामाजिक र धार्मिक क्याकलापमा संलग्न हुनुभयो। यसरी प्रचार-प्रसारमा लागरहेकै समयमा नेपालबाट आमाबाबुको अस्वस्थताको समाचार प्राप्त भई वि.सं. १९७९ मा नेपाल फर्किनु भयो। त्यतिबेला उहाँलाई लुम्बिनी धर्मोदय समितिका भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर (संघनायक), मणिहर्ष ज्योति, दयावीरसिं र आशाराम शाक्यबाट अनुरोध गरियो र वि.सं. १९७२ देखि आवासीय भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरसँगै लुम्बिनीमा उहाँ पनि आवासीय भिक्षुको रूपमै अद्यावधि बस्नु भएको छ।

लुम्बिनीस्थित नेपाल राजकीय विहारमा तीन दशक भन्दा बढी बस्नु भैसकेका उहाँ श्रद्धेय विमलानन्द महास्थविरले तानसेनमा महाबोधि विहार र लुम्बिनीमा शाक्यमुनि विहार निर्माण गर्नुभयो। हाल उहाँ लुम्बिनीको राजकीय विहार र शाक्यमुनि विहार, तानसेनको महाबोधि विहारका प्रमुख हुनुहोन्छ। हाल उहाँले निशुल्क स्वास्थ्य उपचार केन्द्र र एम्बुलेन्स चलाइराख्नु भएको छ। वि.सं. २०५३ सालमा लुम्बिनी विकास कोषका उपाध्यक्ष समेत र ही सक्नु हुने उहाँ विमलानन्द महास्थविरले श्रीलंका, सिंगापुर, थाइलैण्ड, जापान, बर्मा तथा भारत आदि राष्ट्रको भ्रमण गरिसक्नु भएकोछ। झण्डै ७४ बसन्त पार गरिसक्नु हुने श्रद्धेय विमलानन्द महास्थविर पवित्र लुम्बिनी परिसरमा अझै व्यस्त देखिनुहुने उहाँको हार्दिक सुस्वास्थ्य एवं दीर्घ जीवनको कामना गर्दछु।

Through

भिजन टूर्स एण्ड ट्राईल्सले नेपाली श्रद्धावानहरूको लागि थाइल्याण्ड, बर्मा, श्रीलंका तथा चीन जस्ता बैद्ध देशहरूको तीर्थ यात्रा जान इच्छुक श्रद्धावान महानुभावहरूले सम्पर्क गर्नुहोला।

सम्पर्क : ज्ञानुराज शाक्य, प्रणय श्रेष्ठ

Vision TOURS & TRAVELS (P.) Ltd.
(A Quality Tour Operator in Nepal)

PO BOX: 10666 THAPATHALI, KATHMANDU, NEPAL
TEL: 244114, 258326, FAX: 977-1-244114/524588
Email: vision@wlink.com.np, Website: www.vsiontours.com

- Inbound Tour & Outbound Tour
- Air Ticketing
- Cultural & Religious Tour
- Hotel Booking

बुद्ध भूमि

लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयको आवश्यकता

(१) विषय प्रवेश-

भगवान् बुद्धको जन्म ईशापूर्व ५६३ मा नेपालको लुम्बिनीमा भएको थियो । २९ वर्षको उमेरमा कपिलवस्तुको दरवार त्यागी महाभिनिष्ठमण गर्नु भएको थियो । जन्ममरणको चक्रमा घुमिरहनु पर्ने सांसारिक दुखबाट मुक्ति पाउने ज्ञानको खोजीमा लाग्नु भयो । ६ वर्षसम्म अनेक दुखकष्ट भोग्नुभई अन्तमा बुद्धगयामा (भारत)मा बोधिवृक्ष मुनि विपश्यना ध्यान मार्गबाट बुद्धत्व ज्ञान प्राप्त गर्नुभई सम्यक् सम्बुद्ध हुनुभयो । तत्पश्चात् सारानाथमा पंचभट्टीय भिक्षुद्वयलाई चार आर्यसत्य, आर्य अष्टांगिक मार्ग र प्रतीत्यसमुपाद जस्तो गहिरो ज्ञानको धर्मोपदेश गर्नुभई धर्मचक्र प्रवर्तन गर्नुभयो । बुद्धले ४५ वर्षसम्म नेपाल र भारतको गाउँ-नगर भ्रमण गर्नुभई निर्वाण धर्म मानव धर्मको उपदेश दिनुभई मानव मात्रलाई उद्धार गर्नु भयो । अन्तमा ८० वर्षको उमेरमा क्षीरनगरमा महापरिनिर्वाण हुनुभयो ।

भगवान् बुद्धले दिनु भएको दया, करुणा, मैत्री, सहिष्णुता र चित्त शुद्धिकरण र शान्तिको सन्देश, आजको हिंसा, आतंक युद्ध र अशान्ति छाएको विश्वमा पहिले भन्दा बढी मात्रामा सान्दर्भिक र आवश्यकता भएको छ ।

बुद्धधर्म, दर्शन, विपश्यना भावना र शान्ति विषयमा अध्ययन, अध्यापन, खोज एवं अनुसंधान गर्न गराउन, बुद्ध जन्मभूमि लुम्बिनी नेपाललाई विश्वसामु चिनाउन, बुद्धधर्म र शान्तिलाई विश्वमा फैलाउन बौद्ध विश्व विद्यालयको आवश्यकता महशूस गरिएको छ । भगवान् बुद्धको पावन जन्मस्थल लुम्बिनी कै नामबाट लुम्बिनीमा नै "लुम्बिनी अन्तर्राष्ट्रीय बौद्ध विश्वविद्यालय"को स्थापना गर्नु समायोजित हुनेछ ।

□ छवराज शाक्य, ताजरेन

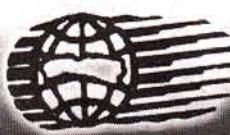
(२) विश्वमा बुद्धधर्मको विस्तार एवं अध्ययन-

(क) बुद्ध धर्मको विस्तार-

भगवान् बुद्धको निर्वाणपछि ईशापूर्व २५० तिर भारतका सम्राट अशोकले दक्षिण पूर्व एसियाका मुलुकहरूमा मध्यपूर्व एसिया र दक्षिण यूरोपसम्म धर्मदूतहरू पठाई बुद्ध धर्म प्रचार गरेका थिए । सम्राट अशोकले आफै छोरा महेन्द्र र छोरी संघिमित्रालाई भिक्षु र भिक्षुणी बनाई धर्म प्रचारार्थ श्रीलंकामा पठाउनु भएको थियो । अशोकले विजारोपण गर्नु भएको यो महान कार्यलाई त्यसपछिका विश्वका बौद्ध भिक्षु भिक्षुणी, उपासक-उपासिका, बौद्ध विद्वानहरू, बौद्ध संघ-संस्थाहरू एवं अनुयायीहरूको सत्रयास बाट नै बुद्धधर्म विश्वव्यापी रूपमा विस्तार (Globalization) हुन गएको हो ।

दक्षिण पूर्वी एशियाका बर्मा (म्यानमार), थाइलैण्ड, श्रीलंका लावस, कम्बोडिया, भियतनाम थेरवादी बौद्ध देशहरू हुन् भने, जापान, चीन, तिब्बत (चीन) मंगोलिया, साइबेरिया, ताइवान, हझकझ, भुटान, सिकिम आदि महायानी देशहरू हुन् । नेपालमा थेरवादी, बज्रयानी (महायानी) दुवै संप्रदायका बौद्धहरू छन् । यस बाहेक मलेसिया, बंगलादेश, भारत, इण्डोनेसिया आदि देशहरूमा पनि बौद्धहरू पर्याप्त छन् । यूरोपका- बेलायत, फ्रान्स, जर्मनी, इटाली, ग्रीस, स्विजरलैण्ड, स्पेन, बेलियम, हंगेरी, डेनमार्क र स्कोन्डेनोमियन देशहरूमा, त्यसपछि अमेरिका, क्यानडा, अष्ट्रेलिया, न्यूजिरलैण्ड र अफ्रिकाका धाना, जाम्बिया, ताजानिया, दक्षिण अफ्रिका आदि देशहरूमा बौद्ध विहारहरू र बौद्ध संघ-संस्थाहरू रहेका छन् । यसरी विश्वका पाँचै महादेशहरूमा बुद्धधर्म फैलिसकेको पाइन्छ ।

**Peace of the world is based on
peace in the family**

World Distribution Nepal Pvt. Ltd.

P.O. Box : 11291, Siddhi Bhawan, Kathmandu, Nepal

Tel : 4243706, 4246234, 4255088, 4263600, Fax : 977-1-4243726,

E-mail: bishwa@ccnep.com.np

(ख) बौद्ध धर्मको अध्ययन र अध्यापन-प्राचीन समयमा भारतको नालन्दा विश्वविद्यालय र पाकिस्तानको तक्षशिला विश्वविद्यालय प्रख्यात थिए, टाढा-टाढाका मुलुकहरूबाट बुद्धधर्म दर्शन अध्ययन गर्ने थी विश्वविद्यालयमा आउँदथे । पाँचौ शताब्दीमा नालन्दा विश्वविद्यालय भिक्षु कुमार गुप्तजाट स्थापना गरिएको थियो । सातौं शताब्दीसम्ममा नालन्दामा अध्यापकहरूको संख्या १५०० र विद्यार्थीहरूको संख्या १०,००० पुगेका थिए । बाह्यौं शताब्दीमा मुहम्मदबिन खिल्यायर खिल्लीले आक्रमण गरी नालन्दालाई ध्वस्त बनाएको थियो । सो नालन्दा विश्वविद्यालयमा चीनिया प्रसिद्ध यात्री ट्वेनसाङ पनि बुद्धधर्म दर्शन अध्ययन गरेर सिल्करोड (Silk Road) भएर चीन फर्केको इतिहासमा उल्लेख गरेको पाइन्छ ।

वर्तमान समयमा बुद्धधर्म अन्तर्गत पवित्र ग्रन्थ त्रिपिटक, सूत्र पिटक, विनयपिटक र अभिधर्म पिटक, बौद्धदर्शन, थेरवाद, महायान, वज्रयान, विपश्यना लगायत विभिन्न ध्यान मार्गहरू, बौद्ध सामाजिक शिक्षा, बौद्ध अर्थशास्त्र आदि विषयका अध्ययन-अध्यापन एवं अनुसन्धान गर्ने गराउन विभिन्न देशहरूमा बौद्ध विश्वविद्यालयहरू, उच्च विद्यालयहरू, अनुसन्धान संस्थाहरू, शिक्षण संस्थाहरू स्थापना भएर संचालन भइरहेका छन् । श्रीलंकामा ४, थाइलैण्डमा २, भियतनाममा २, कम्बोडियामा ३, दक्षिण कोरियामा ३, भारतमा १ र सबमन्दा बढी जापानमा १४ गरी जम्मा २९ वटा बौद्ध विश्वविद्यालय र कैयौं अध्ययन संस्थाहरू (Institutes) र बौद्ध अध्ययन विभागहरू (Buddhist Studies Department) मा बुद्धधर्म, दर्शन र शिक्षाको अध्ययन र अध्यापन संचालन भइरहेका छन् ।

(ग) नेपालमा बौद्ध धर्मको अध्ययन र अध्यापन-बुद्ध कालमा नेपालमा बुद्ध अनुयायीहरू पर्याप्त थिए । आजको हिसाबले भन्नुपर्दा, सबै थेरवादी थिए । पछि महायान संप्रदायको विकास भएपछि नेपालमा वज्रयानको विकास भएको हो । ललितपुरका सबैजसो प्राचीन र मध्यकालका बौद्ध विहारहरू वज्रयानी परम्परा अनुसार निर्माण गरिएको पाइन्छ । यी बौद्ध विहारहरूमा वज्रयान बुद्धधर्मको अध्यापन वज्राचार्य गुरुहरूबाट हुन्थे । गुरु शिष्य परम्पराले आजसम्म चल्दै आएको छ । नेपालको उत्तरी हिमाली भेगमा भने महायानी परम्परा अन्तर्गत बौद्ध लामा बन्ने र बौद्ध गुम्बाहरूमा बसी लामा, रिम्पोछे गुरुहरूबाट अध्ययन गर्ने परम्परा प्राचीन समयदेखि वर्तमान सम्म चल्दै आएको छ । भगवान् बुद्धका उपदेशहरू चार आर्यसत्य आर्य-अष्टागिक मार्ग, प्रतीत्य समुत्पाद, दुख अनित्य अनात्म दर्शन, ध्यान-भावना, समाधि आदिको साथै बुद्धपूजा, मन्त्र-जप आदि विधि पनि सिकाउने गर्दछन् ।

वि.स. १९८५ देखि नेपालमा थेरवाद बुद्धधर्मको पुनर्जागरण वा पुनरुत्थानको सुरुवात भएको मान्य पर्दछ । भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थिवर नेपालको पहिलो थेरवादी बौद्ध भिक्षु थिए । त्यसपछि भारतको कुशीनगर, वर्मा, श्रीलंका र थाइलैण्ड गएर नेपालीहरू धेरै बौद्ध भिक्षुहरू भए । नेपालमा काठमाडौं उपत्यका लगायत बाहिर, तानसेन पाल्पा, बुटवल, पोखरा, भोजपुर, चैनपुरमा बौद्ध विहारहरू बन्न थाले । धार्मिक कार्यक्रमहरूमा अधि पछि बुद्धधर्म बारे प्रवचन गर्ने, बौद्ध परियति शिक्षा पढाउने कामहरू सुख भई बौद्ध विभिन्न बौद्ध शिक्षालय, विहारहरूमा संघ-संस्था विकास भई बौद्ध परियति शिक्षाको संचालन भइरहेका छन् । काठमाडौंको बौद्ध र अन्य स्थानहरू, पोखरा र हिमाली भेगका गुम्बाहरूमा बुद्धधर्मको अध्ययन-अध्यापन भइरहेका छन् ।

विगत ३/४ वर्षदेखि विभुवन विश्वविद्यालय कीर्तिपुर क्याम्पसमा बौद्ध अध्ययन विभाग (Department of Buddhist Studies)खोली एक वर्षे पोट ग्रेजुयट डिप्लोमा कोर्स (Post Graduate Diploma in Buddhist Studies) पढाउने कार्य भइरहेका छन् । यसको साथै महेन्द्र संस्कृत विश्व विद्यालयले केही वर्षदेखि वज्राचार्य पुरोहितको लागि वज्रयानी परम्परा अनुसार पूजा-विधि तालिम र केही बुद्धधर्म सम्बन्धि अध्ययन अध्यापन संचालन गरेको छ । लुम्बिनी अन्तर्राष्ट्रिय अनुसन्धान संस्था (LIRI-Lumbini International Research Institute) लुम्बिनीमा, रेयूकाई संस्था जापानको सहयोगमा स्थापित र संचालन भइरहेको छ । यो संस्थामा विश्वका विभिन्न भाषाहरूमा बुद्ध धर्मका ग्रन्थहरूको अमूल्य संग्रह पुस्तकालय रहेको छ । बुद्ध धर्मको विविध विषयमा गहन एवं उच्च स्तरको अध्ययन अनुसन्धान गर्ने सुविधा प्रदान गर्दै आएको छ ।

(३) नेपालमा बौद्ध विश्वविद्यालयको आवश्यकताका विश्वविद्यालय खोला छालसाठी भाष्का प्रयातहरू-हालसम्म नेपालमा बौद्ध विश्वविद्यालयको स्थापना भैसकेको छैन । यद्यपि बौद्ध विश्वविद्यालयको स्थापना गर्ने प्रारम्भिक चरणका कुराहरू, प्रस्तावहरू, प्रयासहरू अगाडि नआएका होइनन् । तर यी प्रस्तावहरू र प्रयासहरूले सफलता पाउन सकेको छैन ।

'सिद्धार्थ विश्वविद्यालय' नाला, काठमाडौंमा स्थापना गर्न वि.सं २०४५ देखि भिक्षु डा. सुनन्द महास्थिवरबाट प्रयास भैरहेको छ । केही समितिहरू गठन गर्ने र उग्रचण्डि बडा नं ४ मा भवन निर्माण गर्ने शिलान्यास कार्य पनि भएको छ । श्री ५ को सरकारबाट स्विकृति पाउन विद्येय बनाई पारित भएको छैन । तसर्थ प्रारम्भिक चरणमा मात्र कुराकानी भएको देखिन्छ ।

वि.सं. २०५५ मा सम्पन्न भएको विश्व बौद्ध

शिखर सम्मेलन (The World Buddhist Summit) मा जारी गरिएको “लुम्बिनी घोषणा (Lumbini Declaration) को बैंदा २ को ६ मा लुम्बिनीमा बौद्ध विश्वविद्यालय स्थापना गर्ने उल्लेख गरिएको छ। बौद्ध विश्वविद्यालय स्थापना गर्ने प्रस्तावको संभाव्यता अध्ययन गर्न सुझाव दिएको छ। साथै थाइलैण्डमा स्थापना हुने विश्व बौद्ध विश्वविद्यालय (World Buddhist University) सित सम्बन्ध राखी एउटा उपयुक्त शिक्षाण संस्था लुम्बिनीमा स्थापना गर्न पनि संभाव्यता अध्ययन गर्ने भनिएको छ।

शिखर सम्मेलनमा श्रीलंकाको प्रतिनिधिबाट विश्व विद्यालय स्थापना गर्नुपर्ने प्रस्ताव आएपछि अरू सहभागीहरूले स्वागत सहित पारित गरे। थाई प्रतिनिधि एवं विश्व बौद्ध भातृत्व संघ (World Fellowship of Buddhists)का महा सचिव Dr. Nataran Susalab ले प्रस्तावको समर्थना गर्दै लुम्बिनीमा विश्वविद्यालय स्थापन गर्न वि.बी.भी. संघले (WFB) सबौ सहयोग गर्नेछ भनी प्रतिबद्धता जाहेर गर्नु भयो।

विश्व बौद्ध शिखर सम्मेलनको घोषणा पत्रमा उल्लेख भए अनुसार लुम्बिनी विकास कोषले मिति २०५६ पौष ३० मा प्रा.डा. तुलसीराम वैद्यको संयोजकत्वमा ७ सदस्सिय “विश्वविद्यालय उपसमिति” गठन गरेको थियो। सो समितिले प्रारम्भिक केही कामहरू गरिसकेको थियो। तर हाल विश्वविद्यालय स्थापना गर्न आवश्यक पूर्वाधार प्रक्रिया अगाडि बढ्न सकेको देखिदैन।

(ख) बौद्ध विश्वविद्यालय खोल्नुपर्ने औचित्य र आवश्यकता-

भगवान् बुद्धको पावन जन्मस्थल लुम्बिनी नेपालमा पर्दछ। नेपाल बुद्ध जन्मभूमि हो। विश्वका बौद्ध एवं अन्य मुलुकहरूले बुद्ध जन्मभूमि भनेर लुम्बिनीलाई ज्यादै नै श्रद्धा र आदर गर्दछन्। आज विश्वमा बुद्धधर्म दर्शन तिब्र गतिले फैलिए गरेको अवस्थामा नेपालकै महान सुपत्रबाट प्रतिपादित बुद्धधर्म दर्शनको अध्ययन, अध्यापन, अनुसन्धान गर्ने र गराउनको लागि एउटा बौद्ध विश्वविद्यालय स्थापना गर्नुपर्ने धारणा औचित्यपूर्ण एवं आवश्यक देखिन्छ।

आज विश्वमा हिंसा, आतंक, युद्ध र अशान्ति छाएको अवस्थामा बुद्धको दया, करुणा मैत्री सहिष्णुता र चित शुद्धिकरणको मार्ग-विपश्यना ध्यान, शान्ति आदि लाई चिन्तन मनन र व्यवहारमा उतारेर प्रत्येक व्यक्तिले विश्व-शान्तिमा सघाउ पुऱ्याउन सक्दछ। यसरी शान्ति अभिवृद्धि गर्ने काममा स्थापना हुने बौद्ध विश्व विद्यालयले ठूलो भूमिका खेल्न सक्दछ।

नेपालमा महायान अन्तर्गत आफै विशेषता भएको वज्रयान बौद्ध संप्रदायको विकास भएको छ। नेपालको हिमाली र पहाडी भेग गाउँ र नगरमा विविध बौद्ध संस्कृति पाइन्छ। साथै बुद्धकालीन पुरातात्त्विक महत्वका स्थलहरू लुम्बिनी, तिलौराकोट, कपिलवस्तु, देवदह, रामगाम, गोटीहवा, निगिलहवा आदि महत्वपूर्ण स्थलहरू रहेका छन्। उपरोक्त विविध बौद्ध संस्कृति र स्थलहरूको अध्ययन, अध्यापन र अन्वेषण उत्खनन आदि गरी सत्य-तथ्य वस्तुस्थिति विश्व सामू अभ बढी प्रकाश पार्नुपर्ने सन्दर्भमा बौद्ध विश्वविद्यालयको स्थापना बढी औचित्यपूर्ण र आवश्यक देखिन्छ।

(ग) बौद्ध विश्वविद्यालयको स्वरूप बाटे क्षेत्र अवधारणा-

(१) जाग र स्थल- साथै नै चर्चा गरिसकेको छ कि-लुम्बिनी अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध विश्वविद्यालय नाम राखी लुम्बिनीमा नै स्थापना गर्नु उचित हुनेछ। बर्मा, थाइलैण्ड, श्रीलंका, चीन, जापान आदि देशका व्यक्तिहरूका लागि बुद्धको जीवनी सित सम्बन्धित पुरातात्त्विक स्थलहरूको अवलोकन, अध्ययन र नेपालको बौद्ध संस्कृतिको अध्ययन उनीहरूको लागि बढी रूचीकर र आकर्षक हुने हुँदा, यसलाई अन्तर्राष्ट्रिय रूप दिनुनै राम्रो हुनेछ।

लुम्बिनी- पवित्र जन्मस्थल, श्रद्धापूर्ण स्थल भएको हुँदा यही नै स्थापना गर्नुपर्दछ। हाललाई काठमाडौंको कुनै एक ठूलो बौद्ध विहार वा अन्य स्थलमा स्थापना गरेर निकट भविष्यमा लुम्बिनीमा सार्ने योजना गर्नु पर्दछ। प्रो.केन्जो टागे बाट बनाइएको लुम्बिनी गुरु योजना अन्तर्गत क्षेत्र नै २ मा विहार क्षेत्र (Monastic Zone)को सांस्कृतिक केन्द्र (Cultural Centre) अन्तर्गत पुस्तकालय, अनुसन्धान केन्द्र म्युजियम आदि सबै आउँदछ, यही क्षेत्रमा नै अनुकूल ठाउँ विश्व विद्यालयको लागि जग्गा छुट्याउनु उचित हुनेछ।

(२) उद्देश्य (Objective)- प्रस्तावित विश्व विद्यालयको उद्देश्यहरू निम्नानुसार हुनुपर्दछ। (१) बुद्धधर्म दर्शनको अध्ययन, अध्यापन र अनुसन्धान गर्ने, गराउने। (२) नेपालको सन्दर्भमा वज्रयान, बौद्ध संस्कार र संस्कृति, बौद्ध विहार एवं गुम्बाहरूको अध्ययन, अनुसन्धान गर्ने गराउने। (३) बुद्धकालीन पुरातात्त्विक स्थलको अध्ययन र पुरातात्त्विक उत्खनन, अनुसंधान गरी सत्य तथ्य प्रचार मा ल्याई विश्व सामू प्रचार-प्रसार गर्ने। (४) राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय छ्याति प्राप्त बौद्ध विद्यालयको विचारकहरूलाई आमन्त्रण गरी विभिन्न कार्यक्रममा सहभागी बनाई बौद्धिक, प्राज्ञिक विचार आदान-प्रदान गर्ने। (५) विभिन्न राष्ट्रका बौद्ध विश्वविद्यालय, अध्ययन संस्थानहरू, संघ संस्थाहरू

मिली बौद्धधर्म सम्बन्धि अन्तर्राष्ट्रिय गोष्ठी सेमिनार आयोजना एवं संचालन गर्ने । (६) देश भित्र समान उद्देश्य भएका विद्यालय, शिक्षण संस्थाहरू र अन्य संघ-संस्थाहरूलाई सम्बन्धन प्रदान गर्ने र उद्देश्य अनुरूप शिक्षण संस्था खोल्ने । (७) बुद्धबाट उपदेशित शान्ति मार्गलाई व्यवहारमा अवलम्बन गरी समाजमा शान्ति कायम गर्न, चित्त विशुद्धिकरण विपश्यना ध्यान र अन्य शान्ति मार्गको अध्ययन, अध्यापन र अभ्यास गर्ने गराउने ।

(८) तिविधि-

बौद्ध विश्वविद्यालय स्थापना गर्ने काम सजिलो छैन, निश्चय नै गाहो काम हो । यदि हामीहरूले इमान्दारीपूर्वक, मेहनत साथ काम थाल्नी गर्न्हौ भने, चिशिचत रूपमा सफलता प्राप्त हुनेछ ।

(क) छात्र गर्नुपर्ने कामठारुको विकल्प संक्षिप्त रूपमा प्रस्तुत गर्दछु ।

(१) श्री ५ को सरकार सम्बन्धित शिक्षा र संस्कृति मन्त्रालय र लुम्बिनी विकास कोषको संयुक्त आयोजनामा २०५६ मा गठित “विश्व विद्यालय उपसमिति” लाई नै देशका भिक्षु बौद्ध विद्वानहरू र संघ-संस्थाको प्रतिनिधि समावेश गरी पुनर्गठन र विस्तार गर्ने । (२) सो समितिबाट विद्येयकको प्रारूप तर्जुमा गरी संसद वा सम्बन्धित निकायबाट पारित, स्विकृत गराउन काम अगाडि बढाउने । (३) त्यसपछि बौद्ध विश्वविद्यालयको व्यवस्थापन काम थाल्नी गर्न एउटा विश्वविद्यालय सभा वा समिति गठन गर्ने । सो समितिमा श्री ५ को सरकारको प्रतिनिधि, देशका बौद्ध भिक्षु प्रतिनिधि बौद्ध विद्वानहरू, समाजसेवी, बौद्ध संघ-संस्थाका प्रतिनिधिहरू साथै केही अन्तर्राष्ट्रिय विद्वान व्यक्तित्वहरू पनि समावेश गर्नु पर्दछ ।

(ख) सो विश्व विद्यालय स्थापना गर्न वि.वौ.भा.संघ (WFB) र थाइलैण्डमा स्थापित World Buddhist University सित सम्बन्धे राखी सहयोग प्राप्त गर्न सकिने छ ।

सन् २००० डिसेम्बर ९ मा वि.वौ.भा.संघको ५० औं वार्षिकोत्सवको उपलक्ष्यमा बैककमा आयोजित २१ औं विश्व बौद्ध सम्मेलन (21st WFB General Conference) मा थाइलैण्डका संघराजा सोमदेव फ्रा जाणसंवर महास्थविरज्यूबाट शुभ आशिर्वचनको साथै थाई शिक्षा मन्त्री Somsak Prisananandakul ले विश्व बौद्ध विश्वविद्यालय (W.B.U) को समुद्घाटन गर्नु भएको थियो । सो वि.वौ.को मुख्य उद्देश्यमा उच्चस्तरीय रूपमा बुद्धधर्म दर्शनको अध्ययन, अध्यापन गराउने । विश्व भरीका बौद्ध वि.वौ.र संस्था सित समन्वय गर्ने आदि रहेको छ । The main objective of the University is to conduct advanced Buddhist Studies and coordinate with Buddhist Uni-

versities and Institutions which offer Buddhist research and related subjects all over the world.

सोही दिनमा बैककमा सम्पन्न “अध्यात्मिक अभ्यासमा वि.वौ.वि.वि.को धारणा र भूमिका” (Main concept and Role of the World Buddhist University in the field of spiritual Produce) विषयक सेमिनारमा म पनि सहभागी हुने अवसर प्राप्त भएको थियो । भविष्यमा खोलिने “Institution of Spiritual Practice”को बारे छलफल हुँदा सो नामको साटो “Institute of ‘Chitta Bhawana’ city ‘Institute of Vipassana” बढी उपयुक्त हुने र विपस्सना र अरूप ध्यान भावनाबारे अध्ययन अध्यापनको साथै अभ्यास र ध्यान शिविर संचालनमा पनि जोड दिनुपर्ने सुझाव प्रस्तुत गरेको थिएँ ।

अन्तमा, प्रस्तावित लुम्बिनी अ.वौ.वि.वि जति सक्यो चाँडो खोलुपर्ने र यसको लागि देश भित्र र बाहिर बाट बौद्ध र अन्य श्रद्धालु व्यक्तिबाट आर्थिक र अन्य दान सहयोग प्राप्त हुनेनै छ । यो विश्वविद्यालयले देश, विदेशमा बुद्धधर्म दर्शनको उच्च अध्ययन, अध्यापन र अनुसन्धानको क्षेत्रमा एउटा प्राञ्जिक केन्द्रको रूपमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नुको साथै, विश्व-शान्तिको मुहान लुम्बिनी र नेपालको छविलाई अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा उच्च बनाउने कुरामा हामी विश्वस्त हुन सक्दै । ♣

अतुलनीय टिक्कड आदमदारी सुविधाका साथ Jialing को पटम्पटागत पावटको आष्टर्चयनक संगम । आजैदेखि Jialing हाँकन दुल गर्नुहोस्त् ट बाँकी अन्य बाइकहलभन्दा तपाईंलाई धेउ अगाडि यसले पुऱ्याएको भूम्बुस गर्नुहोस्त् ।

Sugan Trading Company P. Ltd.

Jialing Complex, Basundhara, Ring Road
Kathmandu, Nepal

Tel : 4353136, 4355365, Max : 977-1-4355348,

E-mail : sujgan@mos.com.np

Tripureshwor Showroom, Tel : 249503

मृत्यु र मनोविज्ञान

□ आचार्य श्रीधर चाणा

बौद्ध दर्शनमा व्यावहारिक अस्तित्व (Conventional existence) या सांवृत्तिक अस्तित्व भनेको कस्तो हो भने त्यो वस्तु देखा त पर्छ, अस्तित्वमा छ, जस्तो त लाग्छ, परन्तु केलाएर हेँ वित्तिकै त्यसको उक्त अस्तित्व टिक्का सक्दैन र भूत्काहल्छ। त्यो प्रज्ञाको विश्लेषणका अगाडि टिक्का सक्दैन। यो 'म' हो जसको मृत्यु भएको देखा पर्ने हो र त्यही नै मृत्यु हो, त्यही 'म' हो, जो जीवन भरि बाँचिरहेको देखिन्छ। जब यदि त्यो 'म' लाई केवल एक चेतासिकको रूपमा देखिसकेको छ, भने (अर्थात् एक मानसिक धारणा) र मनकै एक प्रकारको उपजको रूपमा देखिसकेको छ, भने) जन्म, मृत्यु, जीवन आदि कुराहरू आकाशको फूलको गन्ध जस्तै या खरायोको सिङ्गले गराएको घाउ जस्तै अस्तित्वहीन भइहाल्छन्। उत्तम दर्जाका योगीहरूले यसको प्रत्यक्ष रूपमा आफूले अनुभव गरिसकेका हुनाले उनीहरूका निमित्त जीवन र मृत्युमा कुनै अन्तर हुँदैन। त्यही भएर उनीहरू मृत्युको विल्कुलै डर नभएर आनन्दले निर्धारक भएर मर्न सक्छन्, जब कि सामान्य मानिसहरूका लागि मृत्यु भनेको अनुभव गरिने कुराहरूमा सबमन्दा भयावह हुन्छ। यो ठूलै मामला भएको हुनाले र अधिकांश व्यक्तिले यससँग कसरी सामना गर्ने भन्ने कुरा नजानेका हुनाले यसलाई उनीहरूले मनोवैज्ञानिक रूपमा दबाएर, नकारेर राख्न खोज्छन्। यसलाई नकार्नु (अस्वीकार गर्नु) भन्नाले बौद्धिक रूपमा मात्र नकार्ने नभई अपितु मनो भौतिक रूपमै (psycho-physically) गरिएको अस्वीकार हो। यदि त्यस्ता व्यक्तिलाई मृत्युको बारेमा सोध्ने हो भने उनीहरूले बौद्धिक रूपमा केही मिल्ने जबाप दिन्छन्, "हो हामी सबै एक दिन मछ्छौं। कोहि पनि यसबाट बच्दैन।" सबै मर्द्धन् भन्ने कुरा त यथार्थ हो। आदि इत्यादि। परन्तु मृत्यु सम्बन्धी प्रश्नमा त्यस्ता बौद्धिक उत्तरहरू त मृत्युको तथ्यलाई वास्तवमै सामना गर्नबाट पन्छिने तरिकाहरू मात्र हुन्, यसरी हामीले उक्त तथ्यलाई नकारेर दबाउने (repress) गरिराखेका हुन्छौं।

आधुनिक मनस्थिचकित्सा सिद्धान्त (modern psychotherapy) अनुसार कुनै पनि प्रकारको नकारेर दबाउने (repression) भनेको स्वतन्त्रताको कटौती हो। यो बुँदालाई प्रत्येक व्यक्तिले बुँफिराल्नु आवश्यक हुन्छ। अझ विशेष गरेर त्यस्ता व्यक्तिले, जसले भौतिकवादद्वारा मृत्युको उक्त डरलाई नकारेर दबाएका हुन्छन्। कठोर परिश्रम गर्नु र आफूलाई क्रियाकलापहरूमा डुबाएर राख्न अवश्य पनि राम्रो हो र सिफारिश गर्न योग्य कुरा हो तैपनि यो बुँफिराल्नु

राम्रो हुन्छ कि यदि त्यो कठोर परिश्रम र उक्त अनवरत गरिने क्रियाकलाप आदि सबै मृत्युको डरबाट उम्मिकनको लागि गरिएका हुन् भने या प्रत्येक क्षण सूजनात्मक रूपले रहन सक्ने क्षमता नहुनाले दिक्क बहुबाट बच्न या अन्तर्व्यक्तिगत मनोविज्ञान (Transpersonal psychology) का पिता अब्राहाम मास्लले भने भौं सौन्दर्य सँग-सँगै चाकको चाललाई स्वीकार्ने क्षमता नहुनबाट बच्न गरिएको हो भने त्यस्तो व्यक्तिले आफ्नो स्वतन्त्रता गुमाएको हुन्छ। त्यस्तो व्यक्ति सूजनशील हुँदैन, उत्पादनशील हुँदैन, केवल यान्त्रिक रूपमा सक्रिय हुन्छ।

यो बुँफिराल्नु राम्रो हुन्छ कि बुद्धहरू समेत पनि मरेका थिए। बुद्ध जस्तै हामीहरू पनि गन्हाउने नाइट्रोजन मल (यूरिया-मल) प्यांक्ने नितम्ब (चाक) भएका देवताहरू हैं। ट्रोइको हेलेन, मर्लिन मुन्रो, म्याडोनाहरू समेतको पनि गन्हाउने यूरिया प्यांक्ने नितम्ब थियो। परन्तु हामीले म्याडोनाको पनि नाइट्रोजन मल प्यांक्ने नितम्ब हुन्छ भन्ने कुरालाई नकाढ्हौं (repress) र अर्को सुन्दर अनुहार या शरीरलाई मात्र देख्छौं। त्यस्तै गरी हामीले मृत्युको चाकलाई पनि नकारेर दबाउँद्हौं र केवल क्रियाकलाप, जीवनमा आर्थिक र सामाजिक सफलता इत्यादिको सुन्दर अनुहारलाई मात्र देख्छौं। यो नै त्यो जड हो जो मानिसले आफैसँग छल्न सिकेको छ जसबाट यो आजित (overwhelming) पार्ने जीवनसँग सामना गर्न सकियोस्। तैपनि यो त विवेकहीन पशु तिर लाग्नु हो, पशुहरूले पनि आफ्नो पूरै जीवनकाल आफै मर्नुपर्छ भन्ने कुराको विल्कुलै ज्ञान नगरेरै बिताउँछ। परन्तु मानिस त क्रम विकसित प्राणी भएको हुनाले जनावरहरूको जस्तो विल्कुलै थाहा नपाएर त रहन सक्दैन, त्यसैले उसले अनेक कारणहरू प्रयोग गरेर त्यो तथ्यलाई नकारेर दबाउने काम सिकेको हुन्छ। परन्तु यसले उसलाई पुनः त्यही विवेकहीन पशुकै नजिक लगेको छ न कि एक क्रम विकासको (evolution) अभ उच्च अवस्था तिर।

फ्रिज पर्ल- गेस्टाल्ट थेरापिका पिता- भन्दछन् "आफ्नो मृत्युको सामना गर्नु र पुनर्जन्म ग्रहण गर्नु सजिलो छैन।" त्यस्तै अर्नेस्ट वेकरले भन्दछन्, "यो किन सजिलो छैन भने आफ्ना थुप्रै कुराहरू त्यसबेला गर्नुपर्ने हुन्छ। यो भन्दा पनि उच्च क्रम विकसित अवस्थामा (higher evolution) आइपुग्न त मानिसले आफू नितम्ब भएको भगवान् हुँ भन्ने तथ्यलाई सामना गर्न सिक्नु पर्छ अर्थात् मृत्यु (चाक) लाई सामना गर्न र स्वीकार्न सिक्नुपर्छ।" अवश्य

पनि मास्तु, फ्रिज पर्ल र विश्वविद्यात डेनिश मनोवैज्ञानिक दार्शनिक केर्क गार्डले नितम्ब' भन्ने शब्द प्रयोग गर्दा खेरी केवल 'मृत्युको तथ्य' भन्दा अरु पनि धेरै कुराहरूलाई तात्पर्य गरेका थिए, जसमा हामी मानव भएका नाताले हामीसँग हुने प्रत्येक कमी-कमजोरी र खराब चीजहरू सबै पर्दछन् । तर पनि तिनीहरूले 'मृत्युको डर' लाई पनि त्यही भनेका छन् ।

फ्राइडका प्रतिभाशाली चेलाहरू मध्ये एक जना ओट्टो च्याङ्ग भन्ने थिए । उनले फ्राइडको साइको-एनालिसिस् भन्दा भिन्नै नयाँ सिद्धान्त प्रतिपादन गरेका थिए । उनले भन्छन् कि, "इगो (ego- अहंकार) को मृत्यु भय अरूलाई मार्ने या अरूको बलिदान गर्ने, या अरूको मृत्यु हुनु आदिले कम गराउँछ ।"

अधिकांश धार्मिक परम्पराहरूले पशुबलि या अभ नरबलि समेत पनि दिने गर्दै आएका छन् र शिकार किन खेल्न भन्ने कुराको पनि एउटा कारण यही हो । यो आफ्नो मृत्युलाई सामना गर्नु र स्वीकार्नुको साटो मनोवैज्ञानिक रूपमा अरूपमा प्रक्षेपण (Projection) गरेर नकार्ने एउटा तरिका हो । जब अन्तमा मृत्यु आउँछ, तब यी सबै भूटहरू repressions, projections याने शारीरिक र मानसिक तीव्र क्रियाकलापहरूमा अति डुबेर रहन् । नराम्बैसँग पछारिन्छन् र मानिसले आफूलाई त्यसप्रति पूर्ण रूपमा अतयार पाउँछ । उसका सम्पूर्ण क्रियाकलापहरू, उसको सबै सम्पत्ति, यश, ऐश्वर्य, प्रतिष्ठा यो देवी र त्यो देवीलाई उसले चढाएको सम्पूर्ण पशु बलिहरू, आफ्नो मृत्युलाई विर्सिनको लागि अफिमको नशा लागे भई नशामा डुबेर गरिएका उसका पशु शिकारका आनन्द र मस्तीहरू कुनैले पनि त्यहाँ सामुन्ने उसलाई गिज्याइरहेको मृत्युको सामना कसरी गर्ने भन्ने कुरा सिकाउदैनन् । जुनबेला मृत्यु उप्रति मुस्कुराउदै आउँछ, भय र त्रासले उसलाई गास हाल्छ । ऊ पूर्ण रूपमा अन्योलमा फस्छ जस्तै कि कुनै व्यक्तिलाई के ले हिक्कयो भन्ने थाहा भएन भने जस्तो हुन्छ त्यसलाई पनि त्यस्तै भइराखेको हुन्छ । त्यसबेला सम्ममा केही गर्न सक्ने रहेछ भने पनि धेरै ढीला भईसकेको हुन्छ । आधुनिक मानवको दखलाग्दो कथा यही हो ।

"मरेपछि डुमै राजा" भन्ने सोच्दै जीवन बिताइरहेका कुरा भौतिकवादीहरूको लागि पनि मृत्यु त ठूलै कुरा हो र सामना गर्ने पर्ने हुन्छ र पछिको अस्तित्वमा विश्वास गर्ने व्यक्तिलाई पूर्णविनाश (annihilation) को सामना त गर्नु पर्दैन, केवल अज्ञातको (unknown) भयको मात्र सामना गर्नुपर्ने हुन्छ । अज्ञातको सामना गर्नु भन्दा पूर्णविनाशको सामना गर्नु बढी भयावह हुन्छ ।

यहाँ प्रश्न के हो भने शान्ति सित मर्नु महत्वपूर्ण हो कि यो पछिको अर्को अस्तित्व छ कि मरे पछि डुमै राजा हो भन्ने कुरा पत्ता लगाउनको लागि आफ्नो दिमागलाई

पागल नहुँदासम्म यातना दिइरहनु महत्वपूर्ण हो त ? सृजनात्मक सम्भावनाहरू निकाल्ने क्षमता नहुनु त मनोरोग (neurosis) को लक्षण हो, ओट्टो च्याङ्गका अनुसार जो मनोरोगी (neurotic) हुन्छ, उसले जीवनमा सबै कुराको ग्यारेन्टी खोज्दछ । नत्र भने त्यसमा विश्वास गर्नु अबौद्धिकता (unintellectuality) हुन्छ भन्ने महशूस गर्दछ । परन्तु त्यस्ता भौतिकवादीहरूले यो विर्सिसकेका हुन्छन् कि यो जीवन पछि अर्को जीवन छैन भन्ने कुराको पनि कुनै ग्यारेन्टी हुईदैन । यसरी सबै भौतिकवादी विश्वासहरू 'मरेपछि डुमै राजा' पनि बौद्धिक रूपमा उत्किकै बेइमानी हुन् । दुवै थरी नै बौद्धिक रूपमा बेइमानी भएको हुनाले (किनकि पुनर्जीवन 'छ' भन्ने या 'छैन' भन्ने दुवैमा कुनै पनि ग्यारेन्टी दिन नमिल्ने भएको हुनाले) र मृत्युका अन्तिम क्षणतिरका घडीहरूको प्रश्न यी दुई थरी बौद्धिक बेइमानीहरू मध्ये कुन चाहिं विचारमा व्यक्ति टाँसिएको छ भन्ने कुरामा निकै मात्रामा भर पर्ने भएकोले प्रश्न सोधन सकिन्छ किथ, "ती दुई बौद्धिक रूपमा हुने बैइमानीका प्रणालीहरू मध्ये कुन बढी व्यावहारिक छ, बढी युक्तिसङ्गत छ, बढी सृजनशील छ, बढी सुख उत्पादक र शान्त मृत्युदायक छ त ?" त्यस्तै ओट्टो च्याङ्गको सृजनात्मक मिथक (creative Myth) को दृष्टिबाट हेर्दा "मृत्युपछि केहि पनि बाँकी रहदैन" भन्ने उजाइएको धारणा भन्दा मृत्यु पछिको अस्तित्वलाई स्वीकार्ने धारणाले मृत्युलाई अंगाल्को लागि भावनात्मक रूपमा (emotionally) र मनोवैज्ञानिक रूपमा पनि अवश्य बढी सृजनात्मक मिथक हुन्छ । "मृत्युपछि केही पनि छैन" भन्ने धारणाले मृत्युलाई बढी कष्टप्रद एवं भयावह बनाउँछ किनकि त्यस्तो विश्वास कर्ताले मर्दा खेरी पूर्ण विनाशको सामना गर्नुपर्ने हुन्छ र मर्न लागेकाहरूका लागि त्यो अत्यन्त असृजनशील र मनोवैज्ञानिक रूपमा अत्यन्त अस्वस्थ (unsound) विश्वास प्रणाली हो । यो सबैभन्दा असृजनात्मक भ्रम (Uncreative illusion) हो र असृजनात्मक मिथक हो ।

अर्कोतिर 'पछिको अस्तित्व' मा विश्वास हुने मृत्युलाई सामना गर्न सजिलो बनाई दिन्छ किनकि त्यसमा पूर्ण विनाशको सामना गर्नु पर्दैन, केवल अज्ञातको सामना गर्ने मात्र हो । त्यसैले यो चाहिं सृजनात्मक या रचनात्मक आन्ति (Creative illusion) हो र रचनात्मक मिथक (Creative myth) हो । यसरी हामी देख्दै कि विश्वविद्यात मनोवैज्ञानिक अट्टो च्याङ्गले भनेका छन् कि रचनात्मक सृजनात्मक मिथकहरू, सृजनात्मक भ्रमहरू अंगाल्ले क्षमता नहुनु भनेको मनोरोग (neurosis) को एउटा लक्षण हो । मृत्यु सबै व्यक्तिको साम्भा विषय भएकोले यसबाट रहेको नै चाँडो भन्दा चाँडो सजग भएर यसलाई कसरी सामना गर्ने भन्ने विधिहरू सिकिराखु धेरै लाभ दायक हुन्छ । यो मामलामा बुद्ध धर्मका सबै पक्षहरू र विषेश गरेर बज्रयान पढ्दती धेरै नै धनी मानिन्छ । 'भयतु सल्ल तंगल' साकलन- विजय सर्जनः ♦

अंगुलिमाल - आजको आवश्यकता

हातमा धारिलो तरवार बोकेको गलामा औलाको माला लगाएको ठूल-ठूला डरलागदा आँखा भएको लामा लामा दाढीजुङ्गा पालिराखेको, अर्धवस्तमा सजिएको हेर्दाखेरि राक्षसको स्वरूप देखिने, सबैले अड्गुलिमाल भनेर चिनिन्थ्यो । एउटा हत्यारा, डाँका, नरघातक पापीको रूपमा त्यससमय राष्ट्रमा प्रख्यात थिए । सम्पूर्ण मानिसमा उसको नाम सुन्ने विक्तिकै एक किसिमको भय पैदा हुन्थ्यो । सम्पूर्ण नगर नै भयभित थियो । स्वयं राजा समेत यस समस्याबाट पीडित थिए । सम्पूर्ण मानिसको आँखाको कसिङ्गर थियो, घृणाको पात्र थियो— अड्गुलिमाल । यद्यपि आज यस्तै अड्गुलिमाल हरेक राष्ट्रको, संसारको आवश्यकता बनेको छ, राष्ट्रलाई सहि पथमा अगाडि बढाउन, संसारलाई सहि पथमा लम्काउन । एउटा अड्गुलिमाल होइन हजारौ अड्गुलिमालको आवश्यकता परेको छ । राष्ट्रका सम्पूर्ण व्यक्तिले यही भन्दैछ, संसारका प्रत्येक मानवको यही बोली छ । स्वयं अड्गुलिमालको जीवनीले पनि यही भन्दैछ ।

भनिन्छ, जुनबखत अड्गुलिमालको जन्म भयो, राष्ट्रमा भएका सम्पूर्ण शस्त्रास्त्र आँखै तिर्मिराउने गरी चम्के । यही घटनालाई देखेर सम्पूर्ण ज्योतिषीहरूद्वारा भविष्यमा ऊ एक डरलागदो डाँकु हुन्छ भनेर भविष्यवाणी गरियो । त्यसबखत अड्गुलिमालका पिताले विचार गर्यो “कोहि मानिस जन्मिदा कदापि अपराधी हुँदैन, किन त्यो व्यक्ति भविष्यमा गएर चोर, डाँका, भयकर हत्यारा नै नहोस, ज्योतिषीहरूले किन अपराधीको जीवन विताउँछ, भनेर भविष्यवाणी नगरोस् । साथै समयमै असल संगत गराई, असल गुरुको सानिध्यमा राखे, असल जविन विताउन लगाए कुनै व्यक्ति लोक र परलोकमा उत्तम आर्य जीवन विताउन पनि त सक्छ ।” फलस्वरूप नामांकरण बेलामा

□ पद्म श्रामणेर, मणिमण्डप विहार अड्गुलिमालको नाम ‘अहिंसक’ राखियो र असल शिक्षा दिने उद्देश्यले शैशवकालमै तक्षशिलामा पठाइयो ।

आफ्नो तेज बुद्धि र असिम गुरुभक्ति तथा आज्ञाकारी र प्रियवादीको कारण केही समयमै ऊ आचार्यकहाँ धर्मन्तेवासिक भएर सेवा चाकरी गरेर गुरुको विश्वासपात्र बन्न सफल भयो । ऊ गुरुको जीवनमा अति नै नजिकियो । गुरुको सम्पर्ण क्रियाकलापमा ऊ केन्द्रित हुँदै गयो । कोहि माथि उक्लदै गए उसको खुडा तान्ने प्रवृत्ति संसारको एक प्रमुख विशेषता हो । यहि प्रथा अहिंसको जीवनमा पनि लागू हुन थाल्यो । गुरुप्रतिको नजिकीय व्यवहार नै अरू साथीहरूको ईर्ष्याको विषय बन्न्यो र हरबखत गुरुप्रतिको विश्वास टुटाएर अहिंसकलाई गुरुबाट टाढा गर्ने चक्रव्यूह रच्न थाल्यो । अन्ततः गुरु आमासँग नाजायज सम्बन्ध छ, भनी चुगली लगाएर गुरु र अहिंसक बीचको सुमधुर गुरु शिष्य सम्बन्धमा आँच ल्याउन सफल भयो । एकैचौटि तक्षशिलाबाट निकालेको खण्डमा आफूलाई लोकनिन्दा आइपर्ने कारण गुरुले अहिंसकलाई भन्यो, “शिष्य अहिंसक ! म तिमो गुरुभक्ति देखेर अति नै खुशी छुं । तिमीले सम्पूर्ण अध्ययन पनि पूरा गरिसक्यो । अब गुरु दक्षिणाको समय आएको छ । यदि तिमीले हजारवटा मानिसको चोर औलाको माला मलाई चढाएको खण्डमा तिमी पूर्णरूपबाट गुरु दक्षिणाबाट मुक्त हुनेछ । यति काम गरेको खण्डमा म तिमीबाट अति नै प्रसन्न हुनेछु ।”

गुरुप्रतिको असिम श्रद्धाको कारण गुरु वचनमा विश्वास राखेर ऊ हजारवटा मानिसको चोर औला बटुल हातमा तरबार बोकेर तक्षशिलाबाट निस्कियो । जङ्गलमा लुकेर मानिसको शिकार गर्न थाल्यो । कैयौंका दिदी-बहिनी मारिए, कैयौंका आमा-बाबु मारिए, कैयौंका दाजु-भाई, छोरा-छोरी

With best complements of
बैंक अफ काठमाण्डौ लिमिटेड
Bank of Kathmandu Ltd.

New Road, P.O. Box : 9044 Kathmandu, Nepal
Tel : 4231556, 4231557, 4231558, 4231674, 4231575,
Fax : 4223279, Tlx : 2820 BOK NP
SWIFT : BOKLNPKA, E-mail : moti@bok.com.np

मारिए तर ऊ गुरु वचनमा प्रतिष्ठित भएर यस जोखिमपूर्ण, अमानवीय कार्यबाट आफ्नो पाइला हटाउन सकेन। कैयौं मानिसको रगतको खोलामा ऊ डुबियो, आँशुको पोखरीमा तैरि यो तर पनि दुज्जाको मनलाई कसैले पगाल सकेन। घाँटीमा औलाको माला लगाएर हिँड्ने कारण सम्पूर्ण मानिसले उसलाई अझगुलिमाल भन्न थाल्यो। श्रद्धाले मनमा प्रश्नन्ता र ठूलो आकांक्षा उत्पन्न गराइदिन्छ, प्रज्ञाको लक्षण अन्यविश्वासलाई तोडिदिनु र मानवता देखाइदिनु हो भने वीर्यले मानिसको मन दृढ बनाइदिन्छ। तर जब मानिसको श्रद्धा अन्यश्रद्धामा परिणत हुन्छ, प्रज्ञाको उल्टो प्रयोग हुन्छ र वीर्य नराम्रो ठाउँमा प्रयोग हुन्छ, तब संसारमा अझगुलिमालको जन्म हुन पुर्य। वास्तवमा अहिंसक अझगुलिमालमा परिवर्तन हुनु उसको दोष थिएन, समाजले उसलाई अझगुलिमाल बनाइदियो। अझगुलिमाल आफ्नो गन्तव्यमा पुग्न प्रयासरत थिए। राजाले पनि अझगुलिमालको आकमण समाप्त पार्न सैनिकहरू पठाउने योजना बनाउन थाले। त्यस बखत अहिंसकका आमाले अझगुलिमाल नामक डाँकु आफै छोरा भएको थाहा पाइन्। आमाको माया भनेको अति नै अनौठो हुँदो रहेछ। सन्तान जिति नै नीच अवस्थामा पुगेतापनि आमामा सन्तानप्रतिको माया यथावतै हुँदो रहेछ। आफ्नो छोरालाई मृत्युको मुखबाट बचाउन आमा चाहिं छोराको खोजीमा निस्किइन्।

जङ्गलको बाटो अलि लामो थियो। टाढा एकछेउमा अति नै थकित एउटी महिला थिइन्। जसको अनुहारमा बृद्ध अवस्थाका रेखाहरू चिन्तित थिए। जो सन्तानप्रतिको ममताले ओतप्रोत भएर अगाडि बढिरहेकी थिइन्। अर्को छेऊमा एउटा पुरुष हातमा तरवार बोकेर अति नै डर लागदो चालमा अगाडि बढिरहेका थिए। जो आफ्नो गुरुभक्तिबाट ओतप्रोत भएर आफ्नो गन्तव्यमा अगाडि लम्किरहेका थिए। संयोगवश यी दुईको बीचमा एउटा शान्त स्वभावका श्रमण देखापरे। जसको मुख अति नै हीसिलो थियो। श्रमणलाई देखेर अझगुलिमाल अति नै चकित भए। सम्पूर्ण मानिस अझगुलिमाल देखो कि भागदथे तर त्यस श्रमण अझगुलिमालकै अगाडि निडरकासाथ गईरहेका थिए। अझगुलिमालको ध्यान त्यस महिलाबाट हटेर श्रमणमा पुग्यो र श्रमणलाई मारेर औला लिने विचारले श्रमणको पिछा गर्न थाल्यो। श्रमण अति नै विस्तारै हिँडिराखेका थिए र अझगुलिमाल अति नै वेगमान भएर हिँडिराखेका थिए, तापनी अझगुलिमालले श्रमणलाई भेटाउन सकेन र भने,- “पर्ख, हे श्रमण ! अड !”

“अझगुलिमाल ! म त अडी नै रहेको छु, तिमी मात्र वेगले दौडिरहेछौ !”

“हे श्रमण ! तिमी आफू हिँडिरहेका छौ तर भन्दैछौ-अडिरहेको छु म अडिरहेछु तर तिमी भन्दैछौ - म दौडिरहेछु। हे श्रमण किन भूठ बोल्दैछौ ?”

“म संसारलाई जानेर स्थीर भैराखेको छुं। तिमी त संसारलाई बुभ्न नसकेर अन्धकारमा दौडिरहेका छौ !”

यस वचनले अझगुलिमाल भसङ्ग भए र एकछिन सोच्न थाले। सबैको घृणाको पात्र बनेको अझगुलिमाल बुद्धको प्रेमपूर्ण शब्दले शान्त पोखरीमा दुज्जा फाल्दा निस्कने तरङ्ग समान तरङ्गित भए। यही समयमा श्रमणले केही कुरा बताउनु भई अझगुलिमाललाई बोध गरेर शितल ज्ञानको अमृत पनि पिलाए। तरवारलाई त्यागेर श्रमणको शरणमा गई भिक्षु जीवन यापन गर्न थाले। यसप्रकार एक भयानक डाँकु अझगुलिमाल एक शान्त भिक्षु अझगुलिमालमा परिणत भए र बुद्धशासनमा एक प्रज्वलित तारा भएर गए।

यही पथ आज विश्वले अपनाउनु परेको छ। मानिस कुनै कारणवश नराम्रो ठाउँमा पर्नसक्छ, नराम्रो बाटोमा हिँड्न सक्छ, तर उसको अस्तित्व त्यसमै सीमित हुनुहुदैन। जबकि सूर्य स्वयं त अँध्यारोको शिकार हुन्छ। तर सूर्यग्रहणबाट ग्रसित सूर्य पुनः यथास्थितिमा आइपुर्य, डुबेको सूर्य पुणः उदाउँछ, यसरी नै हराएको स्थिति मानिसले पुणः पत्ता लगाउनुपर्दछ। यहाँ मानिसले आफ्नो शक्तिमा संसारलाई जित्ने कार्य गर्दछ। वास्तवमा यो आफैमा एक गलत हो। बुद्धको एक वचन छ, “संग्राममा हजारौ सेनालाई परास्त गर्नु भन्दा आफ्नो मनलाई जित्न सक्नेलाई नै संग्रामित भनिन्छ।” अशोक महाराजले सारा संसारलाई जितेर आफ्नो स्वाभिमान प्रस्तुत गर्न खोजे। तर अन्तमा मनको जितबाट संसारलाई जितेर पाउन नसकिने सुख प्राप्त गरे। मानिस जिउने विभिन्न पथ हुनसक्छ। तर वर्तमान समयलाई दृष्टिगत गर्दा, भविष्य समयलाई सोच्ने हो भने त्यो नै सबैभन्दा उत्तम पथ हो, जसलाई संसारले आदर्शको प्रतीक मानिन्छ। सबैलाई थाहा छ, गल्ती भनेको भगवान्बाट पनि हुन्छ। मानिसले गल्ती गरे के ठूलो कुरो हो र। कहिले काँहि रङ्ग भर्दा लाइनभन्दा बाहिर त परिहाल्छ नि। अझगुलिमाल कारणवश हिंसात्मक पथ अपनाउन पुगे तर सही गुरुको छाँयामा परेर गरूङको छाँयामा परेको सर्प समान शान्त भए। त्यस्तै विद्यमान समाजका अस्वाभाविक पथका प्रवर्तकहरू पनि हुन सक्छन् कुनै कारणवश त्यस स्थितिमा पुगे होलान्, तर अझगुलिमालको पथ अँगाल्नु सारा समाजको लागि हराएको ज्योति भेटाउनु समान हुन्छ। बुद्धको शान्ति, अहिंसा, मैत्री, करूणा उपदेशलाई शिक्षाको रूपमा अँगाल्नु ‘बुद्धको जन्मभूमि-नेपाल’ भनेर गौरव गर्न पाउनु अधिकारका कर्तव्यबोध हो। प्रायः मानिस अझगुलिमाल भन्नो कि एक खतरनाक डाँकुलाई सम्भन्धन, यदि हामीले हराएको पथ पत्ता लगाएमा सबै मानिसले अझगुलिमाल महिमा गाउन थाल्छ। यसर्थ अझगुलिमाललाई आजको आवश्यकता सम्भाँ, वर्तमान परिवर्तित अग्रवालाई होइन।

हिंसाको एक नमूना

प्रदीप ढकाल, वि.ति.वि. पुस्तकालय

एउटी कुकुर्नी आफ्ना केही दिनका बच्चाहरूलाई यता र उता गर्दै हिंडाउन सिकाउदै थिए । ती बच्चाहरू घरि आफ्नी आमाको दूध चुर्दै त घरि लाडिए यता र उता दगुरिहेका थिए ।

हस्तु लागेको दिन थियो । तराईको वर्दिया जिल्लाको समथल जमौल अझ त्यही जमिनको बीचाट मानव निर्मित सडक लम्पसार परिरहेको छ । अनि मानव निर्मित यन्त्रहरू केही समय बिराएर यता र उता गरिरहेका थिए ।

म आफ्नो घरको आँगनबाट सडक पारीको एउटा झफ्पेमा अश्रय लिएका ती जनावरका परिवारको किडा हेरिरहेको थिए । ती साना बच्चालाई मानव निर्मित सडकको प्रयोजन के थाहा होस ! माउले दौडाउँदा दौडाउदै एउटा बच्चा गाडीको चक्कामा परेर मर्यो ।

घर वरिपरिका मानिसहरू - ल त्यो कक्करको छाउरोलाई खोलामा लगेर फालिदेओ । हेर कस्तो धीने लाग्दो गरी किच्चाएछ, छिं, भन्दै थिए । तर म त्यस बच्चाकी आमाको प्रतिक्रिया हेदै थिए । उसको छोरा ठहरै भयो । सडक पारिबाट पछाडि फर्केर हेर्दा त आफ्नो सन्तान लडिरहेको देखेर एकछिन त्यो ककुर्नी सडक छेउमै बसेर हेरिरही अनि केही बेरमै भखेर मर्मेको सन्ताननेर गई सुंधी, दुई तीन पटक घमेर हेरी तर त्यसमा प्राण नभएको ठहर भएछ क्यार त्यही छेउमै बसिरही । अरू २ वटा छाउरालाई त्यस बारेमा केही वास्ता थिएन । तिनीहरू आफ्नी आमाको स्तन चुस्नमै तल्लीन थिए, तिनीहरूलाई सुधै आफ्नो मृत बच्चा तिर त्यसले हेरिरही..... । केही बेरमै एउटा अर्को गाडी आयो त्यो गाडी नजिकैबाट पार हुन लाग्दा देखि निकै परसम्म त्यसले लखेटिरही । त्यसपछि त्यो दिनभर आफ्नो मृत बच्चालाई सडक छेउबाट नियाल्दै प्रत्येक गाडीका पछाडि-पछाडि दैडि रही आफ, किच्चान्दू भन्ने त्रास नै नराखेर । सांझसम्म पनि त्यो क्रमै जारी नै रह्यो । त्यसको बच्चालाई पनि कसैले उठाएर फालेन ।

भोलिपल्ट विहान आफ्नो छोरा नजिकै त्यो कुकुर्नी पनि मरेको अवस्थामा भेटिइ । उसको हविगति पनि आफ्नै छोराकै जस्तो भएछ । मानिसहरूका शब्द गुञ्जए, छ्या ! छ्या ! अर्को करक पनि किचिए छ, अब गन्हाउने भयो ! यी कक्कर पनि थारै भए पो जथानामका छन् अनि गाडीले किच्चिएर फोहर मात्रै हुन्छ ।

केही केटाकेटीको महत्त्वे त्यस कुकुरका आमा छोरालाई पर खोलामा फाल्ने व्यवस्था गरे । घरमा रहेका अरू छाउरा छाउरीहरू कराइरहेका थिए ।

मेरो मनमा विभिन्न तरंग उठन थाल्यो । भोकले घरमा कराइरहेका ती टुहरा प्राणीको आवाजले मेरो हृदयलाई पगालिरहयो । एकदिन अधिसम्म आमाका अगाडि पछाडि गर्दै दौडिरहेका ती प्राणीको अवको जीवन कसरी बित्ता, उनीहरूलाई आफ्नी आमाको अभाव कति खड्किरहला ।

मेरो मनले ईश्वरको खोजी गरिरह्यो । खोइ त ईश्वर ? ईश्वर के मानवका समाजमा मात्र बस्दछन् ? एउटा सन्तानलाई मानव निर्मित मोटरले किचेर मारेपछि

विक्षिप्त बनेकी आमाले त्यही सन्तानलाई कुरेर बसिरहाँदा अर्को प्राणी मानवको गाडीले, किचेर मारि दियो । अरू सन्तानको हविगति प्रति ईश्वर किन मौन ? एउटी आमाको वेदना देख्न नसकेर हो वा सन्तातिप्रतिको स्नेह सहन गर्न नसकेर हो ईश्वरले त्यस प्राणीलाई पनि मारिदिए । त्यो एउटा अवोध प्राणीले आफ्ना सन्तानको वियोग सहन नसकेर उसलाई कुरेर बसिरहयो । त्यसमा उसको के दोष थियो ? उसलाई मानव समाजका नियम के थाहा थियो र ? मानवले आफ्ना प्रयोजनका लागि बनाएको सडक हो भन्ने पनि त्यो प्राणीलाई के थाहा ? उनीहरूका अगाडि त सबै बाबार थिए । माटोमा हिंडा हिंडै केही साह्नी जमीनमा टेकिएको अनुभव नगरे होलान् ? अनि आफ्नो गर्भबाट निस्केको सन्तानलाई मातृत्वको स्वाद खाइरहेकै बेलामा आएर क्षणभर मै मारिदिने मानव निर्मित यन्त्रको गति र त्यसको प्रकृति ती प्राणीलाई के थाहा ? तर ती प्राणीहरू मरे अर्थात् एउटी आमाको पनि देहान्त भयो, उनका सन्तातिहरू अब कस्तो जीवन बिताउँछन् - मलाई थाहा छैन ।

तर म सोचिरहन्छु ईश्वरीय विधानमा ती प्राणीको अन्त त्यसरी नै हुनु पर्ने लेखिएको थियो होला र ? एउटा मानव भन्ने प्राणीले आफ्नो सुविधा भोगका लागि प्रकृतिको जमीन प्रयोग गरेर बनाएको सडकमा तिनी आमा-छाराको देहान्त तीनै मानवले बनाएको र चलाएको मेशिन मुनि किचिएर मृत्यु हुनेछ भनेर के ईश्वरीय विधानमा लेखिएको होला ! यी मेरो सोचाई जिज्ञासा स्वभाविक हो वा बहुलठटीपन हो मलाई थाहा छैन तर म ईश्वरको यस्तो विधान छ भने त्यसप्रति औलो ठड्याउँदछु । ईश्वरका नजरमा सबैप्राणी एकै हनपर्छ । मानिसका यन्त्रबाट अवोध प्राणीको मृत्यु हुनु ईश्वरीय विधानका लागि पनि चुनौती हो । यस्तो मृत्यु ईश्वरको लागि कलंक हो । त्यो अवोध शिशुलाई जन्मदाको केही दिनमै मनै भनेर ईश्वरका विधानमा लेखिएको थियो भने पनि मानिसका हातबाट मार्न लगाउनु ईश्वरको निरिहता हो । अनि एउटी आमाले आफ्नो सन्तानको मायामा विलाप गर्दै उसका सामुन्नेमा बसेर हेरिरहाँदा, रोइरहाँदा ईश्वरलाई किन पीडा भएन र उल्टो फेरी मानवका हातबाट नै मार्न लगाए ? मेरो यो जिज्ञासा म सँग रहिरहेको छ । ती प्राणीले प्राकृतिक मृत्युवरण गर्न किन पाएनन ? ईश्वरले त्यस्तो मृत्यु किन दिएनन ?

मानव समाजको त के कुरा गर्नु- उनीहरूको सडक फोहर भयो भन्ने पीर छ । एउटा अर्को आफजस्तै मानवले जथाभावी सवारी चलाउँदा एउटा अर्को प्राणीको मृत्यु भयो भन्ने बोध हुनु त कता हो कता उल्टो अब गन्हाउने भयो भन्ने पीर छ । ती प्राणीमा रहेको ममता, मातृत्वलाई मानवले किन अनुभवि गर्न सक्दैन ? अनि अरू सबै कुरा दिएर मानवलाई सर्व सम्पन्न बनाएका ईश्वरले मानवलाई यो दया, माया, प्रेम र भावना भन्ने तत्त्व दिनमा किन कन्जुस्याई गरे होलान् ! अनि मानवीयताको बोध गराउन किन असक्षम भएका होलान् । म केवल प्रश्न मात्र गर्दछु- यदि ईश्वरले पढ्न सक्दछन् भने !

हृदय परिवर्तन

□ खेत्रिक श्रामणेर, अष्ट्रेलिया

'परिवर्तन' आफैमा एउटा अर्थको पूर्णता छ र यसको अर्थ हो पहिलेको अवस्थामा फरकता आउनु वा भनौं पहिलेको भन्दा फरक भई अभ राम्रो वा नराम्रो हुनु हो । हुनत हाम्रा यी बाह्य आँखाहरूले यस धर्तीमा थुप्रै-थुप्रै परिवर्तनहरू नदेखेका र नसुनेका त पक्कै होइनौं । यहाँ परिवर्तनको बाढी आएका छन् जुन भौतिक परिवर्तनहरू हुन् र यही बाढीसँगै-सँगै बहदै हामी पनि आफूनो गन्तव्य र लक्ष्य प्राप्तिका लागि निरन्तर अगाडी बढिरहेका छौं । यो एउटा स्वभाविक कुरा हो किनकि बुद्ध स्वयं भन्नुहुन्छ-'संसार परिवर्तनशील छ, सारा स्थीर कदापी छैन, कुनै पनि भौतिक र अभौतिक वस्तु नाशवान छन्, परिवर्तनशील छन् र यही नै सत्यता हो ।'

यहाँ 'हृदय परिवर्तन' पनि एक परिवर्तन नै हो । तर यो परिवर्तन झुप्रोबाट महलमा हुने परिवर्तन, साइकलबाट कारमा हुने परिवर्तन, साडीबाट छोटो मिनिस्कटमा हुने परिवर्तन, 'डल्ली' बाट 'इली' र हरिबाट ह्यारीमा हुने जस्ता परिवर्तन पक्कै होइन त्यो त हृदय परिवर्तन हो, मन परिवर्तन हो, विचार परिवर्तन हो, धारणा अनि चेनताको परिवर्तन हो । हृदय परिवर्तन भन्नु नै हाम्रो मानिसक धारणा, विचारमा फरक त्याई सकारात्मक सोचको विकास गर्नु हो ।

संसारमा थरी-थरीका मानिसहरू हुन्छन् । व्यक्ति पिच्छे विचार र विचारै पिच्छे मानिसका व्यवहार पनि फरक फरक हुन्छन् । व्यक्ति, विचार र व्यवहार समान भएका भए समस्याहरू नै आउन्न थिए होलान्, तर अफसोच हामीले चाहेको जस्तो भझिदिएको भए !!! कल्पना गरौं यस विश्वको स्थिति कस्तो हँदो हो । वर्तमान मानव हृदयको नै कुरो गरौं, विचार र व्यवहारकै कुरो गरौं । मानिसहरूले आफूलाई वतमान परिप्रेक्षमा जितिसुकै भौतिक रूपमा परिवर्तन भएको महशुस गरेतापनि वास्तवमा उसका हृदयमा भएका लोभ, द्वेष, मोह, इर्ष्या, अभिमान, छलकपट स्वभाव,

ठगे विचार गर्ने जस्ता स्वभावहरू रहेका छन् र त्यसलाई परिवर्तन गर्ने पक्षमा कमै मात्र मानिसहरूले सोच्ने र महशूस गर्दछन् । बाँकीलाई खाने त फुर्सद छैन भने विचार गर्ने कुरो त परै जाओस् ।

आजको विश्वलाई परिवर्तनको खाँचो छ तर त्यो भौतिक नभई आध्यात्मिक परिवर्तन हो । विश्वमा फैलिएको अशान्ति, अराजकता, लुटपाट, चोरी, डकैती, हत्या, बलात्कार जस्ता समस्याहरूको समाधान आध्यात्मिक परिवर्तनबाट मात्र सम्भव छ र आध्यात्मिक परिवर्तनको पहिलो खुद्दिकिलो हृदय परिवर्तन नै हो । तसर्थ हृदय परिवर्तनको आवश्यकता दिनानुदिन बढ्दो छ ।

हृदय र मन त सबैको उस्तै हुँदैनन् । बुद्धका हृदयको नै कुरा गरेता पनि उनको मन हाम्रो भन्दा बिल्कुलै भिन्न छ । बुद्धको जस्तो त्याग, सर्मपणका भावनाले भरिभराउ भएको हृदय कसैको छैन । महाकरुणाले भरिभराउ भएको, अरूपको सधैं हित, सुख अनि उपकारको कामना गर्ने, सधैं आफूनो सुविधालाई पछाडी छोडी अरूपको सुखका लागि दौडधुप गर्ने, असल मार्ग निर्देशन गर्ने हृदय चानचुने हृदय त पक्कै होइन । यस्ता उदार हृदय भएका महापुरुष शायद मात्र यस धर्तीमा पर्दापरण हुन्छन् । तसर्थ तथागत हृदय सर्वश्रेष्ठ छ, सर्वोत्कृष्ट छ, अद्वितीय र अकल्पनीय छ । त्यसको ठीक विपरीत छ, हाम्रो मानव हृदय, संसारमा हामी एक हिसाबले सबैभन्दा अभागी प्राणी हैं । कसैमा नभएको लोभ, द्वेष, इर्ष्या, पश्चाताप, डाहका पहाड हामीमा विद्यमान छन् । तथागत हृदय र मानवका हृदयबीचको यही विभेद नै हामीबीचको फरकताको प्रतिनिधि हो । मानिसको हृदय सधैं अरूपको नराम्रो कुराहरूमात्र खोज्ने र त्यसको निन्दा चर्चा गर्नमा नै रमाइलो मान्ने खालको हुन्छ । उदाहरणका लागि कुनै परिवार समुदाय समूहका कुनै पनि व्यक्ति नराम्रो छ, भने सम्पूर्ण अन्य सदस्यहरूलाई पनि त्यही लाइनमा उभ्याउन

Ajay Overseas (Pvt.) Ltd

Head Office : Ward No. 16, Vanasthali, Branch Office : Ward No. 24, Wotu Tole

र खिल्ली उडाउन हामी मानिस कहिल्यै पछि पदैनौ, तर जब सोही आक्षेप आफुलाई आउँदछ तब शरीरमा ज्यान नभए सरी व्यावहार गर्दछै । त्यसैले यस्ता समस्याबाट छुटकारा पाउन मानिसको हृदय, दृष्टिकोण र सोचाइमा सकारात्मक र राम्रो परिवर्तनको आवश्यकता छ । सोचाइ राम्रो बनाउनु पर्छ । एउटा रूख अमिलो छ, भन्त्या बनै अमिलो छ, कढपी हुन सकैन् ।

कुनै राजाले पीर र सन्तापबाट हृदय जलन भइर हेको अवस्थामा शान्त भई भिक्षाचरण गरिरहनु भएका प्रत्येक बुद्धलाई देखेर खुशी भई वहाँलाई भोजन निमन्त्रणा गरे । प्रत्येक बुद्ध भोजन लिई पाटीमा गई भोजन गर्न जानुभयो । सोही पाटीमा बस्ने दुई मगन्ते लोगे, स्वास्तीले उक्त भोजनको प्रशंसा गरे । राजदरबारबाट भोजन प्राप्त भएको कुरा थाहापाई खाने इच्छाले उक्त मगन्ते पुरुषले चीवर धारण गरी दरबारमा गई भिक्षा मागेर ल्याए । राजाले पनि मन्त्री र राजकुमारलाई कुरा बुझेर आउन उक्त भिक्षुको पछि पठाए र मगन्ते भिक्षु पाटीमा पुगेर चीवर फुकाली स्वास्तीसँग खाएको दुबैले देखे । राजालाई सही कुरा भन्दा मन अप्रसन्न हुन्छ भनी मन्त्रीले घुमाउरो पाराले पाटीमा पुगी पछि उहाँको चीवर लोप भएर गएको कुरो बताउँदछ । राजाको मन प्रसन्न भयो, गति पनि राम्रो नै भयो तर राजकुमारले भने सबै भिक्षुहरू नै उक्त मगन्ते भै नक्कली हुन्दैन् भन्ने ठाने । जब प्रत्येक बुद्ध भिक्षाटनको लागि आउनु भयो, उनलाई सो राजकुमारले नक्कली भनी पिट्न लगाए । पीडा सहन नसकी प्रत्येक बुद्ध ऋद्धिलद्वारा उडेर जानुभयो । यसपछि राजकुमारलाई पश्चातपरुपि आगोले पोल्छ, गति राम्रो हुँदैन ।

यस घटनाले के थाहा पाउन सकिन्दै भने एउटा व्यक्ति नराम्रो हुँदैमा सबै नराम्रो हुन्छ नै भन्ने छैन साथै एउटा व्यक्ति राम्रो हुँदैमा सबै राम्रो नै हुन्छ भन्ने पनि छैन । मानिस भएर जन्मेपछि गतिको हैँदैन ? सबैका राम्रो र नराम्रो क्राहरू त विद्यमान हुन्दैन नै । नराम्रो पक्षमात्रै

हेरिरहेर निराश हुनुपर्ने कुनै आवश्यकता पनि छैन । हृदय परिवर्तन गरी अरूपको नराम्रो पक्षमात्र खोजे प्रवृत्ति त्याग्नु पर्दछ । मानिस आशावादी हुनु पर्दछ, निराशावादी हुनु कदापि हुँदैन । उसो त बुद्धलाई निराशावादी भनी भुठो आरोप लगाउनेहरूको जमात पनि यहाँ नभएको भने पक्कै होइन । तर बुद्धका रोगी, बृद्ध, हुनुपर्ने जस्ता धुव सत्यताको मार्ग निर्देशनका कुरालाई कमजोरी ठानी निराशावादी भनी निराधार दोष लगाउनु हाँस्यास्पद नै मान्नु पर्दछ । जुन सुकै कुरामा पनि निराश नभई आशावादी भई सुखी हुन सक्दछै भन्ने कुरा निम्न उदाहरणबाट स्पष्ट हुन्छ ।

दुई व्यक्ति एउटै जेलको कोठामा बसीरहेका थिए । एक आशावादी र अर्को निराशावादी । आशावादीले विचार गर्दछ “आहा ! यो ठाउँ कति रमाइलो छ । कति शान्त छ । चन्द्रमा पनि हाँसिरहेको छ । कति आनन्द छ ।” तर त्यसको ठीक विपरीत निराशावादी ठान्दछ, “छ्या कति नरमाइलो कति चिसो भनि गनाउने त्यो चन्द्रमाले पनि मलाई नै गिज्याई रहेको छ ।”

यसरी यी दुई व्यक्तिहरूको हृदयबीच आकाश पातालको अन्तर देखिन्दै । मानिसहरू भएका सोत र साधनमा आशावादी हुनु पर्दछ । यो भएन, त्यो भएन भन्दै अरूपको दोषमात्रै खोज्दै हिँड्ने हो भन्ने जिन्दगीभर निराश भई कहिल्यै सुखी हुन सक्दैन । सधै मुख निन्याउरो बनाएर बस्नुपर्ने हुन्छ । तसर्थ हृदय परिवर्तन गराई । अरूपले नराम्रो के काम गरेका छन् र खुटा तानेर पछारै हैन की कसले के राम्रो काम गरेको छ, त्यसको मुल्यांकन गरी आशावादी हुन सक्नु नै आजको आवश्यकता भएतापनि हृदय परिवर्तन एउटा अत्यन्त गाहो काम पनि हो । तर गाहो हो भनेर चुप लागेर बस्नु पनि कदापि मिल्दैन । हाम्रो आजको पाइला भोलिका लागि मार्ग निर्देशन हुने हुनाले आजै देखि हृदय परिवर्तनको बाटोमा उन्मुख होओ । यही प्रण गराई । ♣

जसले शील (धर्म) बुझेको छ, तर प्रयोगमा ल्याउँदैन, उ त्यो मान्छे सरह हुन्छ

जसले बति बाल्छ र आँखा चिम्लिन्छ ।

**Shrestha Oil Distributors
Pasupati Wool Works Pvt. Ltd.**

595, Battisputali Sadak, Ktm-9, Nepal

P.O. Box : 9008, Tilganga, Kathmandu,

Tel : 4483981, 4490067, Fax : 977-1-4474193

E-mail : aksth@wlink.com.np

भौतिक साधन : आध्यात्म लाधक होइन

□ भिक्षु बोधानन्द,

शान्ति रत्न, पोखरा

परम्परादेखि तै मनुष्यको प्रयास र शक्ति सधैं नयाँ समाजको परिकल्पना साथै निर्माण गर्नेतिर लागीरहेको छ । त्यसमा पनि विशेष गरेर धार्मिक दृष्टिकोणबाट संसारमा राजनैतिक, आर्थिक तथा धार्मिक चिन्तनशील या भनौं तथाकथित विद्रुत वर्गहरूको दृष्टिकोण सधैं अर्को व्यक्तिको अनुसन्धानमा लागीरहन्छ । त्यसैले होला फ्रायड जस्तो मनोवैज्ञानिक जन्मे । मानिसको सारा शक्ति समाज बदल्नेतिर लालायित हुनु अस्वभाविक होइन । सबैको आ-आफ्ना मान्यताले गर्दा विरोधाभाष पनि शृजना हुन्छन् । जस्तो कि एउटा राजनैतिक तथा आर्थिक दृष्टिकोण अनुसार धर्म-दर्शन धार्मिकपनलाई समाजको पिछिडेको अवस्थाको रूपमा देख्दछ भने धार्मिक दृष्टिकोणबाट अव्यस्थित देख्दछ । तर दुवैको मन सधैं अव्यवस्थित छ । जुन “मन” आजको समाज सुधारक मन हो । एउटा मानिसले समाजलाई हेर्दा पुरा जमातलाई हेच्छ । चाहे त्यो हरेक पक्षबाट होस चाहे राजनैतिक चाहे धार्मिक । एउटा मानिस समाजको सानो इकाई हो । तर विडम्बना आफूलाई विर्सिएर मानवेतर (मानव भन्दा अरु कोही) ठान्दछ । त्यसको बदलामा आफूलाई पनि समाजको एकाई माने उत्तम मंगल हुने थियो ।

संसार बदल्ने गोठालो भन्दा बदमासी नगर्ने साधु गाई हुनु नै जरुरी छ । वास्तवमा संसारमा यति गोठालो भेला भए कि बदमास पशु भेट्नै मुकिल भइसके । अझ भनौं भने यिनै बदमास गाई, गोठाला भए । फेरि मानिसको अर्को मद-मुद्याई के भने भौतिकवादलाई अध्यात्मवादको विपरितार्थक बनाइनु अथवा सोच्नु अनि यस विषयमा फरक छुट्याउनु नै अल्पलिने मैलो बनेको हो । यथार्थतः अध्यात्म नैभौतिकवाद टिकै सबैदैन । यिनै फरक छुट्याईमा समय बिताउनु उपयुक्त समयको सदुपयोग नहोला ।

विशेष गरेर मानिसको खोज सधैं नयाँ हुने गर्दछ । तर फेला पर्छन त्यही, पुरानो । यहाँ नयाँ खोज गर्नुपर्ने केही देखिदैन र आधुनिकवादले पनि त्यसलाई पता लगाउन सकेका छैनन् । आधुनिक विज्ञानले कुनै पनि वस्तु (Matter) को निर्माण गरेको छैन संयोजन मात्रै गरेको हो । यो एउटा घटना हो तर घटना वास्तविक हैन । जस्तो उदाहरणको लागि भगवान् बुद्धको पालामा अर्हत भिक्षुहरूमा टाढाको वस्तुस्थिति देखासक्ने ज्ञान थियो त्यही ज्ञानको सानो एकाईमा रूपान्तरण मेसीन मार्फत् हुने भनेको सेटलाईट भिजन हो, त्यो पनि अति सानो एकाई । त्यसैले

रूपान्तरणलाई आविष्कार मान्नु नै आजको आधुनिक विज्ञान हो । जसलाई हामी आधुनिकवाद भन्दछौं । तर यहाँ के देखियो भने यो पनि पुरातनकै श्रोत रहेछ तर सानो एकाईमा प्रस्तुत भएकोलाई हामीले आधुनिक युग भन्नु विरोधात्मक पहाड बनाउनु हो । तर के गर्ने यो लेखको लेखकलाई यस्तै प्रश्नहरू मानिसले सधैं पसार्ने गर्दैन कि “आजकाल भिक्षुहरू बुद्धवादलाई छाडेर आधुनिकवादतिर लम्किसके” भनेर प्रश्न तेर्थाउनेहरू प्रायसरी भेटिएका छन् ।

अनि म उनीहरूलाई प्रश्न गर्दै—“कुन कुन आधुनिक उपभोग्यले भिक्षु आधुनिक भए त भन्दा उनीहरू भन्नेन् टेलिमिजन, फोन, डेक, मोबाइल, कार, कम्प्युटर” आदि । जब उनीहरू यतिका नाम गिनाउँछन् त्यतिकैमा उनकै पकेट भित्रको मोबाइल रिङ्गिन शुरू गर्दै । अनि मलाई हाँसो लाग्दछ । अनि उखान पनि याद आउँछ, “अर्काको आङ्गमा जुमा देख्नु आफ्नो आङ्गमा भैसी नदेख्नु” म त के भन्नु भने सम्यक् दर्शनको लागि Mobile, Computer बाधक हैन बाधक त हाम्रो क्लेश उपक्लेश नै हो । यिनैलाई हाताउनु न नूतन पाउनु हो, मुक्त हुनु हो, र यिनैको जगेडा गर्नु पुरानो पाउनु हो । आधुनिकवाद र अध्यात्मवादको सम्बन्धै छैन । नूतन अवस्था त हाम्रा लागि निर्वाण नै हो ।

निर्वाणका लागि आधुनिक विज्ञान बाधक छैन र म सहयोगी छ पनि भन्दिन । यही भौतिकवाद र आध्यात्मिकवादको फरक छुट्याएर अनि आफूपनि नसुधिएर अरूसँग रोद्याई गरिरहने हो भने प्रज्ञाको गाडि अगाडि बढ्दैन । उदाहरणको लागि एउटा गृहस्थी र भिक्षुले जगाउने राग अलग-अलग छैनन् होला उत्तिकै दुखमा धकेल्न । आफैनै रागको दुख देख्नै । त्यसैले भौतिक संसाधनहरू जगाउने साध्य होइनन्, यी त साधन हुन् तर एउटा व्यक्तिलाई आवश्यकता छ भने कसरी भनौं राग जगायो । जरूरत एक घटना हो । तर मानिस यो कुरामा अल्भिन सक्छ कि भौतिक संसाधनले मानिसको व्यवहारलाई नराम्रो असर पार्छ । यो त मुल्यांकन कर्ताको गलत मुल्यांकन हो । यसको निर्भर कर्ता आफैमा हुन्छ । स्पष्टसँग भन्नुपर्दा भेद हामीमा भौतिकताप्रति हुन्छ अनि राग जगाउनु पर्छ, भौतिक संसाधन रागको मैदान हो, राग खेलाडी । जब मैदानमा खेलाडी नै आएन भने मैदानको बाटोमा साधुपनि हिँडन सक्छ तर मैदानै नष्ट बनाउनु भनेको मूर्खता हो ।

गुफा र गन्तव्य

□ गातृका पौड्याल
शंकरपुर, ३, सल्लिङ्हा

उदाहरण एउटा फूल हुन सक्छ, किनकि फूल आफू आफै नभएर एउटा आगामी पुस्ताको अस्तित्वको लागि नयाँ संरचना बनिदिन सक्छ। कोपिलाको स्वरूपमा महिनो गुम्सिएर, उष्णता र शीतलतामा पनि समान सद्भाव र गैत्रीपूर्वक एउटा फूल फकाएर आफूलाई मेटाउँछु। मेटिन्छु र मेटिएको आफ्नो अतीतको स्वरूपलाई भावपूर्वक अन्तरिक्षको कुनै कुनाबाट नियाल्छु, धर्तिको त्यस्तै कुनै दुगम्म निकुञ्जमा। सापेक्षित कोपिला, सापेक्षित फूल, सापेक्षित फल र त्यस्तै सापेक्षित तिनका निविन विरुवाहरू। त्यस अवस्थामा फूल एक तपस्व मनिषी हो। आफू मरेर आफ्नो सुवास छर्न सक्ने। आफू मेटिएर अर्कोलाई जगाउन सक्ने। आफू हराएर अरूलाई भेटाइदिन सक्ने। एक असमझ, अवाञ्छनीय, अहंकारी रहित, अपूर्व अनि अतिशयोक्तिरहित विडम्बना छ। फूलको, त्यस्को कोपिलाको, त्यस्को मुनाको, त्यस्को ढाँठ र त्यस्को सापेक्ष विरुवा स्वरूपको। के यस अर्थमा फूल सम्बुद्ध हैन र ? नितान्त साँचो अवस्थामा छ।

एक कुखुराको अण्डा उदाहरण बन्न सक्छ, किनकि उसमा हुने जालिय, क्षारिय, लवणीय र पञ्च भौतिक उर्जाबाट अपरिवर्तित निरन्तरतामा परिवर्तित स्वरूप छ, उसको। द्वैध लिंगीय रज-विज संघनता र संगठनबाट एक नितान्त मौलिक लिंग संरचना हुन्छ। धातु उर्जा प्रवाहबाट सापेक्षित बनावट र रसायनले उसमा जैविक संरचना स्थापित हुन जान्छ। अगणित प्रकृतिको आत्मा र जीवत्व गणनीय ढाँचाभन्दा धेरै पर बाट प्रवाह हुन्छ, त्यो एक प्राण-प्राणी-प्राणीय भएर सापेक्ष घडीमा, संसारमा देखापर्छ र त्यो स्वरूप दृष्टिगत भ्रम र विभ्रमका दोसाँधबाट समयको कुनै कालखण्डमा हराएर जान्छ। जसलाई बुजुकहरू एक जीवन भन्दछन्। उसको उक्त जीवन प्राप्तिको अवस्थामा भएका गर्भभित्रका गृहकार्यले जीवन प्राप्तिको शिशु संरचनालाई बुद्धत्वको गृहकार्य भन्दा कम ठान्नु बौद्धिक तथा चेतनागत विचलन हुन सक्छ। के यस अर्थमा कुखुराको चल्ला अब सम्बुद्ध जस्तो लाग्दैन ? अवश्य पनि त्यस्तो देखिन्छ।

साधना र सिद्धिका कुरामा माथि उल्लेखित

उदाहरणहरू असक्षम भए पनि यो एक अकाट्य गुण धर्म र परिपाठी हो, जो कि हरेक जीव जन्मदा सम्बुद्ध भएर जन्मन्छ। बाँकी कुरा उसले जन्म पश्चात् ग्रहण गर्ने भन्दा ग्रहण गराइने अन्य वात्य साधन र कथित परम्परा र प्रथाले खतरनाक भूमिका खेल्दछन्। आमाको दशधारा दूध र बाबुको मर्यादाका हजारौं व्यवहारहरू एक सफल जीन्दगानीको जीवन गीत र लय बन्दछ। केवल आवाज र साधना मात्र हो। त्यो जीवनमय धुन गुफामा आन्तरिक साधना र संसाधनाबाट पनि सुन्न सकिन्छ। एक निरन्तर, अथक अनि अथाह यात्राका वात्य साधना र प्रवाहबाट पनि सुन्न सकिन्छ। गन्तव्य गुफा हुन सक्छ र फेरि गुफा गन्तव्य हुन सक्छ। जीवनको गन्तव्य-रणनीति-गुफा आदि एक लय मात्र हुन, रूपान्तरण त साधक-अनुरागी-यात्री आफैले गर्नु पर्छ। यो एक लय र विलयको अवधारणा र त्यसको आंकलन मात्र हो। कार्यनीति र सापेक्षतालाई घमासान ठान्नेहरूले जीवनको कथानक बुझै नसकि अनित्य यात्रामा अल्मलिन्छन्, जस्लाई लोकले असफल जीन्दगानी भन्दछ। गुफा भन्नाले सांसारिक माहौल हो जहाँ जीव आफूलाई अटाइ-नअटाइ खाँदी रहन चाहन्छ। करूणामय उर्जाको अपार श्रोत केवल प्राणी भन्दा मानिस मात्रमा पाइन्छ। कुनै पनि धर्मग्रन्थ र तिनका धर्मग्रन्थीहरूको सम्प्रदायको आह्वान पनि करूणाको अपार आनन्द र त्यसको सदुपयोग हो। सहानुभूति, प्रत्यानुभूति गमनानुभूति, कल्पनाशीलता, प्रतिभा, भावना प्रवाह, चिन्तनशीलता आदि सबै थोक सम्बुद्धका संभावित अवयवहरू हुन्, जसलाई बौद्ध ग्रन्थले 'शील' भन्दछ। धर्म चेतनाको विस्तारको कुनै पनि बौद्ध कल्पमा विषादका बादल र हुरि कहिन्त्यै पनि देखा परेनन् किनकि जब संसार-'गुफा' धर्ममय-वोधिमय हुन जान्छ, तब मानव स्वभाव र प्रवृत्तिको पनि संरचना बुद्धमय भई सम्पूर्ण जीवन 'गन्तव्य' सम्बुद्ध बन्दछ। एक जागृत पुरुष-मानव मात्र सो घडीमा जीवन पाउन सक्छ। भाग्य-सौभाग्य-दुर्भाग्य आदि केही नभएर समयले केलाएको असंभव समानताका समय विन्दुका हामी एक सहभागी मात्र हैं, कुनै कल्पमा सौ जीवन उत्सव मनाउन्नै यस जीवनलाई उत्सवमय बनाएर। ♦♦

पारमि धर्म

□ भिक्षु उदयभद्र, शान्तिपन-गोदावरी

सम्यक् सम्बोधि ज्ञानको खोजीमा लागेका महापुरुषहरूले गर्नुपर्ने काम वा कर्तव्यहरू दश प्रकारका छन् । सम्यक् सम्बोधि ज्ञानको खोजीमा लागेता पनि त्यति सहजसँग प्राप्त गर्न सकिने ज्ञान होइन । सम्यक् सम्बोधि प्राप्त गर्न संसार बन्धनबाट मुक्त हुने मनसाय बोकेका महापुरुषहरूले गर्ने कर्तव्यलाई पारमी वा पारमिता भनिन्छ । सरल भाषामा भन्ने हो भने यस्ताई पुण्य पनि भन्न सकिन्छ । सम्बोधि प्राप्तिको लागि हिंडेका महापुरुषहरूले यो डर लाग्दो संसारबाट आफूमात्र पार हुन् चासो राख्दैनन् । अरूपको लागि दुःख कष्ट गर्नु नै आफ्ऊो सुख सम्फेका हुन्छन् । यो महापुरुषहरूको विषेशता हो ।

उदाहरणको रूपमा लिनुपर्दा सुमेध ऋषीले दीपंकर बुद्धको पालामानै अर्हत हुन सक्ने वहाँमा क्षमता थियो । तर आफू एकलै मुक्तहुने अभिलाशा नराखी बहुजन हिताय बहुजन सुखायको चाहानाले गर्दा आफूले प्राप्त गर्न सक्ने अर्हत्वलाई समेत परित्याग गर्नु भयो । महापुरुषहरूले आफूले प्राप्त गरेका सुखलाई त्यति महत्व दिएका देखिन्दैन । महापुरुष हुन चाहने व्यक्तिहरू चाहे बौद्ध होस् या अबौद्ध जेपनि हुन सकदछ । बौद्ध हुनै पर्छ भन्ने छैन । महापुरुषहरूले गर्नुपर्ने कुशल कार्यलाई गर्नसक्ने जो कोहि पनि हुन सकदछ । वास्तवमा भन्ने हो भने मानिसले कुशल कार्य गर्दा स्वार्थ भावना राख्नु हुदैन । आफ्ऊो लागि मात्रको स्वार्थलाई त्याग गरी समाजको स्वार्थ भने सधै राखिराख्नु पर्छ । सुमेध ऋषीले पनि

आफ्ऊो स्वार्थलाई मात्र हेरेको भए दीपंकर बुद्धको पालामा नै मुक्त हुन सक्नुहुन्थ्यो । वहाँले आफ्ऊो स्वार्थलाई नहेरी संसारमा भएका प्राणीहरूको स्वार्थमा लाग्नु भयो । स्वार्थ भन्दैमा नराम्रो अर्थ लिनुहुँदैन । ठाउँ अनुसारको स्वार्थमा पनि धेरै व्यवस्थाहरू लुकेका हुन्छन् ।

अरूलाई दया गर्नु, परोपकारमा लाग्नु, अरूपको दुःखलाई आफ्ऊो दुःख सम्फन्नु, यो महापुरुषहरूको लक्षण हो । महापुरुष लक्षणले युक्त भएका व्यक्तिहरू भनेका आफूलाई बुद्धत्व प्राप्त गर्न अग्रसर भएका व्यक्तिहरू हुन् । उनीहरूमा आफ्ऊो स्वार्थ लुकेको हुदैन । बहुजन हिताय बहुजन सुखायको लागि मात्र कार्य गरेका हुन्छन् । अरूलाई दया गर्नु परोपकारमा लाग्नु भनेको त्यति सजिलो छैन । हामी साधारण मानिसलाई भने यो धेरै कष्ट हुन्जान्छ । दया गर्नुपर्छ, परोपकार गर्नुपर्छ भनेता पनि हामी जस्ता व्यक्तिले कुनै एक व्यक्तिलाई दया गच्यो आफूमा भएको चीज वस्तु दियो, लिने व्यक्तिले पनि लिनु भन्दा अगाडि त धेरै दयालु स्वभाव देखाउन थाल्छ । तर चीज वस्तु पाउनासाथ त्यो व्यक्ति मुन्टो बटार्न थाल्छ । यो देख्दा दया गर्ने व्यक्तिलाई मनमा चोट पुरनजान्छ । परोपकार पनि त्यस्तै हुनपुग्छ । अरूपको दुःखको कुरा पनि नेपालीमा उखान छ, “भिरबाट खसेको गोरुलाई राम-राम” मात्र भन्न सकिन्छ, काँध थाप्न सकिन्न भने जस्तै हुन्छ । बोधिसत्त्वहरूको चित्त भनेको त्यस्तो हुदैन । दयागर्नु, परोपकार गर्नु, दुःखमा सहायता दिनु वहाँहरूले कर्तव्य

Tibet Cottage (Pvt) Ltd.

P.O. Box : 1-49 Chha, Jyatha, Thamel, Kathmandu, Nepal
Tel : 4226577, 4252867 Max : 977-1-4240165
E-mail : tcottage@mos.com.np
<http://www.tibetcottage.com>

Tibet Cottage is known for excellence and caters to its patrons' wish for cleanliness, help fulness and warm hospitality. Because we are family-owned guest house, stay with us and make it a temporary home of their own.

सम्भन्नुहन्छ । कर्म गर्नु फलको आशा नगर्नु वहाँहरूको कर्तव्य हो । फलको आशा नगर्नु भनेता पनि वहाँहरूको आशा भनेको सम्बोधिज्ञान प्राप्त गर्नु हो ।

बोधिसत्त्वहरूले जिति कष्ट भएतापनि दश प्रकार का पारमिहरू पुरा गर्नुपर्छ । वहाँहरूले जिति कष्ट परेता पनि त्यो दश प्रकारका पारमिलाई आफ्नो कर्तव्य सम्भन्नु हन्छ । सम्यक् सम्बोधिज्ञान प्राप्तिको लागि हिंडेका महापुरुष (बोधिसत्त्व) हरूले गर्नुपर्ने १० प्रकारका पारमिहरू यी हुन्-

- (१) दान- त्याग गर्नु, दिनु
- (२) शील- सदाचार
- (३) नैष्ठकम्य- अनाशक्ति, वैराग
- (४) प्रज्ञा- यथार्थज्ञान
- (५) वीर्य- उच्चोगी, कोसिस गर्नु
- (६) क्षान्ति- सहनशीलता
- (७) सत्य- यथार्थ वचन
- (८) अधिष्ठान- प्रतिज्ञा
- (९) मैत्री - समानभाव
- (१०) उपेक्षा- मध्यस्थता

उपरोक्त दश प्रकारका कर्तव्यहरूलाई दश पारमि भनिएको छ । अर्हत हुनका लागि दश पारमिता प्रत्येक बुद्धले दश उपपारमिता सम्यक् सम्बुद्ध हुनको लागि तीस पारमिताहरू पुरा गर्नुपर्ने हुन्छ । बोधिसत्त्वहरूले जिति दुःख कष्ट भोग्नु परेता पनि बहुजन हिताय, बहुजन सुखायका लागि सबै पारमिहरू पुरा गरेर सम्यक् सम्बोधिज्ञान प्राप्त गरे यो सांसारिक दुःख कष्ट भोगिराखेका प्राणीहरूको उद्धार गर्नेतिर लाग्नुहुन्छ ।

सकल प्राणीमात्रया भिं जुइमा, दुःख मदुपिं जुइमा,
भय मदुपिं जुइमा व सुखपूर्वक हवनावने फुपिं जुइमा ।

ताम्राकार हाउस
Tamrakar House

The Family Store

शुक्रपथ, यैं, फोन : ४२५९९०७, ४२५९८०७

फ्याक्स : ४२५९३१७

कर्तो गर्व !

□ सुरज गढ्जिङ, (श्रीघ.)

गर्व गछौं हामी नेपाली भनी
बुद्ध जन्मेको देश यो ठानी
सगरमाथालाई शीर सम्भी
अरू सबैलाई भिनो-मसिनो

सोचेनौं कहिल्यै पनि हामीले
के दियौं यो देशलाई भनी
हेरेनौं कहिल्यै पनि हामीले
गरीबको त्यो हृदयभित्र चिहाई

भन्छौं सबैभरी यहाँ हामीले
हत्या, हिंसा, आतङ्क रोकौं भनेर
बुझी हेरेनौं कहिल्यै पनि हामीले
जन्मियो अशान्ति कहाँबाट भनी

गर्घन् भाषण घाँटी सुकाई-सुकाई
खान्छन् रासन भूँडि फुलाई-फुलाई
त्यस्तालाई के थाहा ? जस्को घरमा
चुलो पनि बलेको छ कि छैन भनी

सोचि दिउन् सबैले, बम्फि दिउन् सबैले
दुःख र अन्यायमा नपरी खोज्दैन अधिकार कसैले
बाध्य नभई गर्दैन प्रतिकार यहाँ कसैले
शान्तिको लागि अधि नसरे बन्दैन देश फेरी कहिले

आगान्जु भूमि लौद्र मासिक

आ.व. ०५९/६० २०५९ श्रावण १ गते देखि २०६० आषाढ मसाल्तरमात्रको आय व्यय विवरण ।

क्र.सं.	खर्च	रकम	क्र.सं.	आठारों	रकम
१.	आनन्द भूमि पत्रिका प्रकाशन अनुसूची-२	३,०२,२००।-	१.	आनन्दकुटी विहार गुठी	७२,०००।-
२.	हुलाक	६,९२८।-	२.	वार्षिक ग्राहकबाट	२,७२,९९।-
३.	मसलन्द तथा छपाई	५,०९।-	३.	विज्ञापनबाट	२,५१,९५।-
४.	द्वानी खर्च	३,७९।-	४.	पत्रिका विक्रीबाट	१,३१।-
५.	विविध खर्च	१,६९।-	५.	गोजी पात्रो (आ.कु.वि.गुठी)	१०,५००।-
६.	विज्ञापन खर्च	२,५०।-	६.	आय भन्दा व्यय बढी	५,४४।-
७.	गोजी पात्रो प्रकाशन	१२,०००।-			
८.	अफिस सामान	३६,०३।-			
९.	तार टिकट टेलिफोन	९९।-			
१०.	कम्प्युटर सेटिङ्ग	४८,०००।-			
११.	यातायात खर्च	३,७०।-			
१२.	ज्याला खर्च	२,६०।-			
१३.	सिडि रेकर्डिङ खर्च	२,७५।-			
१४.	इन्थन खर्च	२,८५।-			
१५.	अप्राप्य ऋण (विज्ञापन)	६८,५०।-			
१६.	अतिथि सत्कार	१४,५०।-			
		५,१४,१३।-			५,१४,१३।-

नोट: - विज्ञापन बाट नउठ्नेहरुको रकम जम्मा रु. ४८,५००।-

आ.व. ०५९/६० आनन्द भूमि पत्रिका प्रकाशन अनुसूचि -२

चाल	माठिना	अंक	पृष्ठ	रकम	कैफियत
२०५९	श्रावण	४	३६	२२,०००।-	
०५९	भाद्र	५	४८	२८,१००।-	सुदर्शन स्मृति अंक
०५९	असोज	६	३६	२०,५००।-	
०५९	कार्तिक	७	३२	१९,०००।-	
०५९	मसिर	८	३२	१९,०००।-	
०५९	पौष	९	३६	२०,५००।-	
०५९	माघ	१०	३६	२०,५००।-	
०५९	फागुन	११	४४	२४,०००।-	
०५९	चैत्र	१२	३२	१९,०००।-	
०५९	चैत्र अनाला	१३	४०	२५,४००।-	
०६०	बैशाख	१	८०	४३,२००।-	बैशाख पूर्णिमा
०६०	जेष्ठ	२	३६	२०,५००।-	
०६०	आषाढ	३	३६	२०,५००।-	
				३,०२,२००।-	

क्रिक्केट

भिक्षु निग्रोध
(सह-सम्पादक)
सचिव, सुखी होतु

सुरेश

सुरेश महर्जन
(कोषाध्यक्ष)
सुखी होतु

भिक्षु कोण्डन्य

(सम्पादक)
अध्यक्ष, सुखी होतु नेपाल

*KUBA & COMPANY
PUBLISHERS & PRINTERS
KATHMANDU, NEPAL*
रजिस्टर्ड ऑफिस
रजिस्टर्ड ऑफिस

आगान्जु भूमि

आ.व. ०५८/५९ को आय व्यय विवरण २०५८ श्रावण १ गते देखि २०५९ शाल आषाढ मराठवाडामध्ये

खर्च	रकम	आठदारी	रकम	
आनन्द भूमि पत्रिका		आनन्दकुटी विहारबाट	७२,०००	००
प्रकाशन अनुसूचि १ बाट	३,५४,२५६	०० वार्षिक ग्राहकबाट	३२,५८०	००
हलाक	७४०	०० विज्ञापन बाट	२,२९,७०५	००
मसलन्द तथा छपाई	५,३४१	०० पत्रिका विक्री वितरणबाट	३,१०९	००
यातायात खर्च	३,६००	०० विविध आम्दानी	८४०	००
ज्याला खर्च	२,४००	०० विज्ञापन बाट उठन वाँकी	३६,०००	००
सिडी रेकर्ड्स खर्च	२,४५०	००		
इन्धन खर्च	२,५५०	००		
व्यय भन्दा आय बढी	२,८९७	००		
	३,७४,२३४	००	३,७४,२३४	००

आ.व. ०५८/५९ आनन्दभूमि पत्रिका प्रकाशन- अनुसूची - १

साल	महिना	अंक	पृष्ठ	रकम		कैफियत
०५८	श्रावण	४	३६	२०,६०६	००	
०५८	भाद्र	५	४४	२५,३५०	००	
०५८	आश्विन	६	४८	९९,२००	००	विशेषाङ्क
०५८	कात्तिंक, मसिर	७,८	४४	२३,०००	००	
०५८	पौष	९	४४	२३,०००	००	
०५८	माघ	१०	४४	९९,०००	००	
०५८	फाग्ण	११	४०	२५,३००	००	
०५८	चैत्र	१२	४०	२५,४००	००	
०५९	बैशाख	१	७२	५१,०००	००	विशेषाङ्क
०५९	जेष्ठ	२	३६	२५,०००	००	
०५९	आषाढ	३	४०	२५,४००	००	
			जम्मा	३,५४,२५६	००	

भिक्षु निशाध
(सह-सम्पादक)
सचिव, सुखी होतु

सुरेश महजन
(कोषाध्यक्ष)
सुखी होतु

भिक्षु कोण्डन्य
(सम्पादक)
अध्यक्ष, सुखी होतु नेपाल

आनन्द भूमिका प्रिय पाठक, ग्राहक तथा विज्ञापन दाताहरू,

विगत तीन दशक अगाडिरेखि निरन्तररूपमा नेपाली जनमानसमा विभिन्न स्वरूपमा प्रकाशित हुई आइरहेको नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक आनन्द भूमि लाई वन्द गर्ने स्थितिमा रहेंदा प्रकाशक आनन्द कुटी विहार गुठीसँग हामी सुखी होतु नेपालले व्यवस्थापन एवं सहप्रकाशनको भारालिई विगत दुई वर्षेखि नयाँ ढङ्ग र नयाँ स्वरूपमा रहिन कलेवर आवरण पृष्ठमा प्रकाशित गर्दै आइरहा सक्नु यहाँहरूकै माया र भेन्हले गर्दा नै हो। यस्मा आनन्द कुटी विहार गुठीको पनि त्याकै भूमिका रहेको छ। वर्तमान यस पत्रिका रहिन मुख्यपृष्ठमा पाएर धेरै और्ध्व प्रस्तु छन् भने कोहि असन्तुष्टहरू पनि भेटिएकाछन्। जे होस् हामीलाई कर्मसिंयल भए, धेरै पैसा कमाए भल्नेहरूले त्यस्तो नसोचिदियोस्, यो केवल बौद्ध मासिकलाई निरन्तरता दिने बुद्ध शासनानुरागी भावनाले ओतप्रोत कदम मात्र हो। आर्थिक व्यवस्थापन गर्न धेरै कठिन हुँदैरहेछ, र पनि हामीले जुन रूपमा पत्रिकालाई प्रकाशन गरिरहेका छौं यस्मा हामीलाई गर्व छ भने नेपाली बौद्ध क्षेत्रमा रहिन मुख्यपृष्ठको इतिहास कायम गर्नेतर पनि यो उन्मुख भएको कुरालाई कसैले नकार्न सक्दैन। हाम्रो दुईवर्षको प्रयासमा पत्रिकाको यथार्थ विवरण यहाँहरूको जानकारीका लागि पनि प्रकाशित गर्दै यसरी नै निरन्तर रूपमा सहयोग आदान-प्रदान हुई जाओस् ता कि यस पत्रिकाले निरन्तरता लिदै जान सक्नेहुन्छ।

- सुखी होतु नेपाल,

“नाम अब्दुसारको काम”

□ खेत्र त्यायेना, ध्यानकुटी पिष्ठार, बलेपा

विगत ४ वर्षदेखि सञ्चालन हुदै आएको “सुखी होतु नेपाल”, प्रचलित एउटा सानो समूहको नाम हो। शान्तिका अग्रदूत बुद्ध जन्मेको देश नेपालमा २१ औं शताब्दीमा आएर एक प्रकारको अशान्ति मच्चिएको छ। यस्तो अशान्तिलाई हल्का पार्ने, आजका युवाहरूलाई बुद्धधर्म सम्बन्धि शिक्षा-दिक्षा दिने, विश्व-शान्तिका अग्रदूत बुद्धको ज्ञान ठाउँ-ठाउँमा प्रचार-प्रसार गर्ने, बुद्ध धर्म सम्बन्धि पुस्तक प्रकाशित गर्ने, नेपालको बौद्ध मासिक पत्रिका (आनन्दभूमि) प्रकाशित गर्ने, विभिन्न कार्यक्रमहरूमा भाग लिई व्यवस्थापन कार्य गर्ने यस समूहका प्रमुख उद्देश्यहरू हुन्। यस समूह युवावर्गको माया, सहयोग र एक-अर्काको भावनाको एक वास्तविक स्वरूप हो।

बही २०६०/४/३१ गतेका दिन यस समूहका सबै सदस्यहरू राजधानीबाट करीब २६ किलोमिटर टाढा रहेको काम्भे पलाञ्चोक जिल्लाको एक प्रसिद्ध शहर बनेपामा अवस्थित बाल आश्रम मैत्री केन्द्र ध्यानकुटी विहारमा “सुखी होतु नेपाल” को चौथो वार्षिक उत्सवको उपलक्ष्यमा भोजन खुवाउन आउनुभएको थिए। यसै क्रममा भोजन अगाडि बुद्ध पूजा तथा परिचायात्मक कार्यक्रम सम्पन्न भयो। जसमा यसै समूहका सचिव भिक्षु निग्रोध भन्तेको तर्फबाट समूहले हालसम्म गर्दै आएका काम र सदस्यको परिचय दिनुभयो। भोजन पश्चात केही समयको आरामपछि मनोरञ्जनका कार्यक्रम तथा ज्ञानबद्धक कार्यक्रम सम्पन्न भयो।

दिन निकै रमाइलो थियो। घाम लागिरहेको बेला बादलले पनि पानी वर्षी शीतलता प्रदान गर्यो अन्तमा पुनः एकपटक “सुखी होतु नेपालका” अध्यक्ष भिक्षु कोण्डन्य भन्तेबाट “सुखी होतु नेपाल” को केही तीता-मीठा कुराहरू बताउनुभयो। अन्य सचिव, उपसचिव, कोषाध्यक्ष, उपकोषाध्यक्षले पनि आ-आफ्नो कामको विवरण सुनाउनु भयो। हामीले पनि मनमा लागेका दुई चार कुराहरू वहाँहरू सामु राख्यौ। यसरी कार्यक्रम सञ्चालन गरी फर्क्क जानुभयो। कार्यक्रम अन्तर्गत विगत वर्षमा भै हामीहरूलाई स्कूल ड्रेस पनि वितवरण गर्नुभयो।

हामी बाल आश्रममा बस्नेहरूलाई खानेकुराको व्यवस्था मिलाइ भोजन खुवानु भएकोमा “सुखी होतु नेपाल” का भिक्षु कोण्डन्य, भिक्षु निग्रोध लगायत अरु भन्तेहरू साथ-साथै यस समूहका सम्पूर्ण दाजु, दिदीहरूलाई मैत्री केन्द्र ध्यानकुटीको परि वारबाट स-धन्यवाद सहित फेरि पनि भोजन त्यस किसिमको कार्यक्रम लिएर आओस भन्ने कामना गर्दछौं। साथै अन्य बालआश्रममा बस्नेलाई पनि हामीलाई जस्तै सेवा पुर्याउन सकोस् र बौद्ध ज्ञान-चेतनाको केही मात्रमा भएपनि फैलाएर नामसरी काम पनि गर्न सकोस् भन्दै पुनः एकपटक ध्यानकुटी मैत्री केन्द्र बाल आश्रमको तर्फबाट धन्यवाद टक्रयाउँदछौं।

धारावाहिक-५

धर्म-दायाद.....

□ ज्योति शाव्य, कालिन्पीङ्

युवराज पदय तयातेधुम्ह किजा तिस्स नं वहे इलय भिक्षु जुयाहे वर्सेलि व लिपा, क्वचिनागु भट्ट जिं अबलय मेरिं मखु आ: युवराज पदय काय महेन्द्र हे तयेगु धका: वयाततु थौं धायगु गथे जिं हानं, प्रव्रजित जूहु धका:। तत्क्याका: च्वन थःत समाट अन्तर्द्वन्द्य थुखे अथे महेन्द्रया नं मनय कामना दासिवया च्वन उखे थथे- ‘महास्थविरया न्यना: खँ म्हिगया थः मस्त माःगु दान विये समाट-बाया मन आन्दोलित जुयाच्वंगु दइ अवश्य हे काय म्हयाय प्रतिया मतिना अथवा अभिरूचि जिमिगु छुं मथुयाः अथवा भविष्य विचाः याना थ्व मगध शासन व शासकया थावक जीवन ग्रहण याकेत जिमित प्रब्रज्या कायेके निति ज्वी फु उजं अझं मव्यूसे च्वंगु याना: इच्छा दमन मती। सु-अवसर थ्व खः अबुया ट्योःने वना स्वयं थः, न्यना: कना: सशय निर्मूल ज्वीक निखेया मनया खँ व्ययेगु फुक न्यथनाः। मनोकल्पना पपु छुनाः थथे विचाः सर्गतय च्वंस्म व्यया: महेन्द्रयाथाय वल संघमित्रा राजपुत्री जजु अशोकया। दुरुलिं हथायगु ज्या खँ छुं धायत वःम्ह थे क्यहैं मय्यजु खनाः धाल कुमारं, “मित्रा, हथासं छाय, छु सन्देश वया ज्वना ?” “सन्देश छु दइ जिं हये फड्गु..” धाल फेतुं संघमित्राः- “कना: खँ मनया सल्लाह कायेत वयागुला खः उत्सुकतां- तर छिं समस्या गहन-गथी छुं फ्यनेत तनमन लीन खनाः वया जिथन छिगु चिन्तनयालयं वीयें जुलला विच्छ थनाः !” धाल महेन्द्र “विघ्न मजू छुं जितःला भं छ वःगु जिल थःगु दुविस्ता व्याकाः छलिस्यनि विचाः बाँलक यायेत जिल। छु धायेत वयाम्ह न्हापाँ कं छ नि, अलेतिनि जिगु खँ छत्त कने सकोच छु दइ भी भी दथुसं, फु फुथे मनया गथी प्यने।” जुया उत्साहित जिज्ञासु पहल नुगः खँ थःगु व्याकक व्यया: खँ छुत क्यहेस्त, “दाजु ! थ्व महलय मयल च्वने दिं व्यर्थ छ्याया: भी कका तिस्स लिसे वर्सेलि थःम्ह भात नं श्रमण जुयाः सुख जिं थन छु मखना योग्यगु हिलावन वृत्ति थ्व चित्तया। याकःमि जुया छु लक्ष्य मदुम्हथे धरतीया जक भार जुयाः अनमोल धाःगु नरजीवन छाय फुकेगु केवल मृत्यु पिया: न्यना: मिह्ग: अल्य समाट-बालिसे महास्थविरया खँल्हा बल्हा चित्तयः विराग-विचाः स्वातुस्वाँ वयत तिबः जुल भं न्यचिला। अले बायागु नापं जिगु नं मनं तुनाथें जीगु कथं त्वहँचा छगलं क्यका छक्वलं निगः फल कुर्य जीगु मनं कथाः:

शाव्य

नेपालभाषा:

बुद्ध धर्म व विकास

□ श्री ठाकुरगान शात्रय

मनूत सामाजिक प्राणी खः । मनूतयगु विकास व प्रगति यायेगुहे समाजया राजनैतिक, आर्थिक, प्राधिगिक व्यवस्थाया लक्ष्य खः । नेपालयागु वर्तमान व भावी चूनैति तयत् नेपायापि बौद्धपिसं गथे याना सामना यायेफै धैगु जिगु थ्व च्चसूया विषय खः । भगवान् बुद्ध्या असंख्य उपदेश, सूत्र, श्लोक आदियात विभिन्न विद्वानपिसं अध्ययन व व्याख्या याना तःगु दु । जित छगु बाख्यनं तसकं प्रभाव लाकूगु दु । व बाख्य थथे खः - छन्तु पोथपाडा धइम्ह ब्राह्मनं भगवान् बुद्ध्याके संसारया श्रृष्टि व संहारया बारे यक्व न्त्यसःत । वयात भगवान् बुद्ध लिसः चित बुझे जुइक विया विज्यात । अले व ब्राह्मनं छाय् वसपोल श्रृष्टि व संहारया न्त्यसः यागु लिसः विया विमज्याना धका न्यन । बुद्धं आज्ञा दयेका विज्यात कि श्रृष्टि व संहारया बारे भीसं तःन्हुतक बहस यायफु । तर व बहसं सुयातं छु फाइदा जुई मखु । जिगु उपदेशया उद्देश्य खः “संसारयात पुणिमाण्य यायत व मानव जातिया सुखी यायत ग्वाहाली यायेगु” । थथे आज्ञा जुसेलिं व प्रश्न कर्ता नतमस्तक जुल । थ्व बाख्य भारतया सीविधान निर्माता डा.अम्बेडकरया सफूति उल्लेखयानातगु दु ।

थथे उच्चतम धर्मया अनुयायी नेपायापि बौद्ध

तयसं बुद्ध धर्म मार्फत थःगु व थःगु समाजया निर्माण व विकास यायेमकूगु भीगु दुर्भाग्यया खैं खः । धात्यें धायमाल धाःसा थौं नेपाले बौद्ध तयगु स्थिति तसकं नाजुक जुयाच्चंगु दु । थ्वौ कह्ने बुद्धधर्मयात कोथलेगु हे सरकारया नीति खनेदु । थ्वहे कम जारी जुयावन धाःसा नेपाले बौद्ध तयगु भविष्य अति खिउंसे च्चनि । इतिहास पुइका सोल धाःसा नेपाःयागु सम्यता शुरू याःपि हे बौद्धत खः ।

बुद्धधर्मयात कोथलेगु प्रयास विशेषयाना मल्ल जुजुपिसं यात धाइ । शाहवंश भन् हिन्दु धर्मयात बल्लाकेत नेपाःयात हिन्दु राज्य घोषणा यात । नेपाले २०४६ साले जनकान्ति जुल, अले प्रजातन्त्र पुनर्स्थापना जुल । प्रजातन्त्रया मूल सिद्धान्त समानता व स्वतन्त्रता खः । प्रजातन्त्रया सिद्धान्त अनुसार धर्म व राज्य व्यवस्था अलग अलग जुझामा । तर नेपाले हिन्दु राज्य धका घोषणा याना नं प्रजातन्त्र पुनर्स्थापना जुल धाल । बुद्धधर्मयात कोथलेगु प्रयास स्वरूप नेपाले सन् १९५१ साल तक हिन्दूत व बौद्धत बछिः-बछिः दुगु तथाक दु । क्रमशः प्रत्येक जनगणनाय् बौद्धत कम जुयावन । सन् १९५१ सालया जनगणना रिपोर्ट अनुसार नेपाले ७.४% प्रतिशत जक बौद्धत दुगु क्येन । २००१ सालया समय बौद्ध तयगु जागर वणं याना १०.७४% प्रतिशत जुल ।

श्री डोरबहादुर विष्ट "Fatalism and Development" धैगु किताबय् नेपाले बाहुन, क्षेत्री, व श्रेष्ठ नेवा: तयसं राज्य शक्ति, सुविधा व सम्मान ल्लाते लाका तःगु दु । अले थःगु शक्ति, सुविधा व सम्मान कायम यायेत थ्व स्वंगु जातं चाकरी, थनूम, व भाग्यवादी शिक्षाया प्रयोग याना च्चंगु दु । समाजशास्त्री तयगु भनाई अनुसार थ्व संसारयाहे नियम खः कि गुगु वर्ग शक्ति, सुविधा व सम्मान प्राप्त यायेफै व वर्गतयसं उकियात हर उपाय याना कायम यायेत स्वई ।

नेपाले वास्तवे बौद्ध तयगु द्वास जूगु बौद्ध तयगु थःगु हे कारण नं खः । थौकन्ह्य बौद्धत हर क्षेत्रय लिपा लाना च्चंगु दु । यदि भीसं नेपाःयापि राजनैतिक नेतात, प्रशासकत, पत्रकारत, उद्योगपतित, व्यापारिक नेतात आदि पिनिगु ना स्वत धाःसा बौद्धत “च्चापुई सर्प मालेथे हे” माले थाकु ।

आहे थथे जूसा लिपा भन हे थाकुई । विकासया विशेषज्ञ तयगु भनाई अनुसार विज्ञान, प्रविधि, खुल्ला अर्थ व्यवस्था, आम सञ्चार, प्रजातान्त्रिक व्यवस्था व शिक्षाया क्षेत्रय गुप्त व्यक्ति व समूह न्हयाःवने फै, उमिगुहे भविष्य बाँलाई ।

उकिं नेपाःयापि बौद्धतयसं वर्तमान व भविष्य यात विश्लेषण याःना छु याःसा न्हयःने वने फई धैगु विचारयायेगु निर्णायक समय व्याच्चंगु दु । थथे विचारयायेत ग्वाहाली जुझामा

*With Best
Compliments
of
CE*
CONSTRUCTION PVT. LTD.

Bagmati Chambers, Mlat 4/5
Ka 2-2/18 Milan Marg, Teku
P.O. Box 1223, Kathmandu, Nepal
Phone No. 4243120, 4252124
Fax : 977-1-4231043
E-mail : cecon@mail.com.np

आनन्दभूमि

धका जिं बुद्ध धर्म व विकासया सम्बन्ध बारे छुं खं न्यथने ।
विकासया परिभाषा-

विकास धैगु छु ? आपा: ध्यावा कमे यायगु यक्व भौतिक साधनत अर्थात् तिसा, वस, छें, बुं रेडियो, टेलिभिजन आदि मुंकेगुयात विकास धायला धाःसा यक्व धन सम्पत्ति दयानं मनूत सुखी मजू. थौकन्हे दकसिके तःमिगु: रास्ट्र अमेरिका ख: । तर अन च्वंपि मनूत सुखी धायला धाःसा अमेरिकाया न्यूयोर्क धैगु शहरेजक प्रतिमहिना १५०-२०० म्ह मनूत्यू त गोलीं कयेका स्याइगु जुयाच्वन । अमेरिकाय् अपराध, पारपाचुके, गजिगुलु, एड्स आदि समस्यां थौकन्हे अमेरिकन समाजयात आपा: दुःख वियाच्वंगु दु । यदि धनसम्पत्ति जक सुख ज्वीगु जूसा अमेरिकाय् अथं मज्जीमागु ख: । थुकि स्पष्ट याःकि धनसम्पत्ति यक्व दयांजक मनूत सुखी ज्वीमखु खनिं । उकिं थौकन्हे विकासया परिभाषायात हे हिइकेमा: धका: मनूत्यूसं कोशिस यानाच्वन । थौकन्हे जुइमागु विकासया परिभाषा व न्हापायागु परिभाषायात हे क्वय् वियागु धलपौलय् तुलना यानातःगु दु ।

न्हापा याणु विकास लक्षणतः

१. भौतिक श्रोतया विकासय जोड विइगु । २. केरा पूँजिवाद अथवा केरा साम्यवाद अनुशारण यायेगु । ३. उपभोग मुलुक समाज निर्माण यायेगु । ४. प्राकृतिक साधनत विनाश यायेगु । ५. शक्ति व अधिकार केन्द्रिकरण यायेगु । ६. छम्ह निम्ह चलाखपिनिगु ल्हाती शासन वनीगु । ७. औपचारिक शिक्षाय् जक जोड विइगु ।

आः द्यू नाणु लक्षणतः

१. मानवीय श्रोत विकासय जोड विइगु । २. उत्पादन बृद्धिया नापनापं समान वितरण प्रयास यायेगु । ३. मान्यता मुलुक समाज दयेकेगु । ४. प्राकृतिक साधन तयेगु जतन यायेगु । ५. शक्ति व अधिकार विकेन्द्रीकरण यायेगु । ६. जनता सहभागी जुइगु प्रजातान्त्रिक व्यवस्था हयेगु । ७. अनौपचारिक व निरत्तर शिक्षा नं प्रचार यायेगु ।

च्वय् वियागु धलपौया मतलव विकास धैगु भौतिक साधनत व मनूत्यू आन्तरिक गुणया सन्तुलित विकास ज्वीमाः धायगु ख: ।

बुद्ध्या उपदेशयात विकास क्रग्या छ्यालेण तरिका

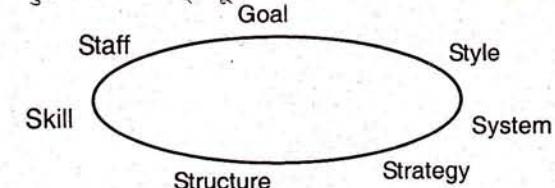
भगवान् बुद्ध्या उपदेशया सारनं थ्वहे ख: कि गुबलेतक मनूत लोभ, माया, क्रोध, कलह, आदिया शिकार जुयाच्वरी, न्हयाक्व धन सम्पत्ति दःसां सुख दैमखु । थौकन्हे अमेरिका, यूरोप व पूर्वी एशियाली देशत नं तिब्र गति विकास जुयाच्वंगु दु । अनयापि मनूत निः निःथं तःमि जुया वयाच्वंगु दु । तर आपा समस्या त नं दयावल । उकिं छम्हनिम्ह विचार वान् व्यापारिक व सामाजिक विद्वानत्यूसं बुद्ध्यर्म गथे विकासयात लं केने फै धका विचार यानाच्वन । थाइलैण्डयागु छ्गु तःधंगु बैक्या उपाध्यक्ष Dr. Pridiyathorn Devakula विद्वानया विचार ख:- "All production should bring about greater quality of life". Prof. Dr. Prawase wasi या धापू

भनहे प्रभावशाली जू । वकःया धापू थथे दु- "To solve modern problem, the new "economics" must apply Buddhists thinking on interrelatedness of all matters (idappaccyata), the five dependent and casual element of life (benjakhan), self reliance, self control and group discipline (vinaya) and insight wisdom (Panya)".

थुपिं विद्वानत्यू भनाई ख: कि गुबलेतक प्रज्ञा, शील व समाधियात विकासया माध्यम दयेके फैमखु उबलेतक मनूत सुखी ज्वीमखु उकिं देश विकासया नापनापं जनतायात सुख जुइमा धयागु खँय् पुरा ध्यान तयेमा: ।

जापानी तयसं जेन बुद्ध्यर्मयात उत्पादन प्रणाली व व्यवस्थापन प्रणालीं लागु यायेगु यक्वहे प्रयास याये धुंकल । बुद्ध्या बहुजनहिताय सिद्धान्तयात इमिस प्रत्येक कम्पनिया उद्देश्य यायगु कोशिस यानाच्वंगु दु । उकिं जापानी कम्पनितयसं लवनयेगु जक जिमिगु उद्देश्य मखु, जिमिगु सामान प्रयोग याईपिनिगु सुख सुविधा जिमिगु उद्देश्य ख: धाई । जब प्रविधिया उन्नति जुया सामानया लागत खर्च कम जुई, कम्पनितयसं लव अप्पो नयेगु सद्वा सामान दंका विई । थ्व व्यवस्थापन सिद्धान्त पश्चिम व्यवस्थापन सिद्धान्तया ठीक अःख: । न्हापा लागत खर्च कम जुल कि अप्पो लव (लाभ) कायेगु स्वई, अले कारखानाया मालिकपिसं अप्पो धेवा कमे याई । तर जापानी तयसं अप्पो लव: मनसे माल दंका विई । आः बल्ल अमेरीकनत व मेसेगु देशनं थ्वहे सिद्धान्त माने याना हल । अले मेसेगु Zen management या सिद्धान्त अनुसार कारखानाय मालिक व नोकर धैगु भावना दैमखु । मेसेजेर व कामदारत नापहे नई, नापन जुई । उकिं जापाने कामदार तयसं हडताल आपाहे कमजक याईगु स्थिति वल । जापाने कम्पनिया मूल नायोया ज्या उत्पादन अप्वयेकेगु मखु ज्यामि तयगु भलाई स्वयू ख: । उत्पादन, वितरण, बजार व्यवस्था आदि सहायक तयगु ज्या जुई अथे जूगुलि हे जापाने ज्यामि तयसं कारखाना थ: नाली अले उकिया विकास यायलागि चाहिं कोशिस नं याई ।

Zen management यात क्वय् च्वंगु डाएग्राम-
थुकथं वर्णन याय् ज्यू ।

जापान याम्ह प्रसिद्ध बौद्ध विद्वान Mr Nikkyo Niwano थःगु प्रसिद्ध किताब "Buddhism for Today" लय् थथे च्यया दिल ।

"The Buddha never teaches us to worship something in order to escape from poverty. In the Samyuktagama Sutra, he spoke to the following

effect. First study hard to acquire technical skill and then earn an income by using it as a right means. Having gained an income, without wasting it, you divide it into four parts of which one-fourth is allowed for living expenses, two-fourth for investment and remaining one fourth for saving as a safeguard against loss of income".

थथे जापानी बौद्ध विद्वान् तयसं छखे धन जक दःया सुख जुइ धाःसा भगवान् बुद्धयागु उपदेश पालन याःसा जक उचित तरीकां धन कमे यायफै धका जापानी युवक युवतीतयत कनाच्चन । बुद्ध धर्म व विज्ञानया सम्ब्रण याना हे जापान थौं विश्वे अति उन्नत देश जूगु खः । अथेहे कोरिया, ताइवान, हड्कजङ्ग, थाइलैण्ड, चीन, सिङ्गापुर आदि देशतन थौं थुजागु हे लैयं न्ह्यावेनगु प्रयास यानाच्चंगु दु ।

थौंकन्हे पूर्वी एशियाली देश तयसं २१ सौ शताब्दी अज्ञापिं मनूत व देश जक विकास जुइ, गम्ह सिनं वैज्ञानिक ज्ञान व प्रविधि सय्के फै, अले व वैज्ञानिक ज्ञान व प्रविधियात उत्पादनं बढे यायेगु व व्यवस्थापन व्यवस्था सुधार यायेत लागू यायेफै अजापिं व्यक्ति व समाज न्ह्याबले न्ह्याने लाइ । अले अथे याना कमे यानागु धन बहुजन हिताय बहुजन सुखाये लागि खर्च यायेमाया अलेजक देशे सुख व शान्ति दई धका धयाच्चंगु दु । थौंकन्हे आम सञ्चार व्यवस्थापने अति उन्नति जुया वःगु दु । कम्प्युटरया माध्यम अनेक ज्यात याकनं याकनं यायफु । Internet या मार्फत संसारे न्ह्याथाय च्चंगु ज्ञान नं प्राप्त यायफु अले ज्ञानया प्रचार यायफु । भीसं थुकियात संयेका थुकियात थःगु व थःगु समाजया विकासया लागि छ्यले फयकेमा: । थौंकन्हे प्रजातन्त्र वल, भन् हे सञ्चार माध्यम तयगु भूमिका बःला । प्रजातन्त्रे सु जागरूक, सक्षम व संगठित जुइ उपिहे न्ह्योने वनी । उकिं थौं कन्हे थःथःगु जाति समूहया संठन याना थःथःगु हक व हित न्ह्योने यकेत सकरिनं कोशिस यानाच्चंगु दु ।

उपसांहार

थौंकन्हे व्यक्तिगत व सामुदायिक विकास व प्रगति यायेत माःगु ज्ञान व तरिका सर्व उपलब्ध दु । अथे हे व ज्ञान व तरिका छ्यला: थःगु समुदाययागु विकास यायेगु स्वतन्त्रतानं दु ।

अथेसां छ्यय थौं बौद्धत राजनैतिक, प्रशासन, आमसंचार, उद्योग, वाणिज्य, आदि क्षेत्रे लिपालाना च्चन? थःत मेगु समुदायं दबे यात धकानं थथेहे जुल धाःसा बौद्धत भन्नभन् लिपालाना वनी थुकीं छुं शंका हे मदु । उकिं भीसं भूत व वर्तमानयात बाँलाक विश्लेषण याना भविष्यया लागि तयार जुइ फःसा भीगु भविष्य दु । नत्र भविष्य बाँमला ।

भी बौद्धत लुं वह, ढलौट, ली आदिया निपूर्ण कलाकार खः । गुलिं व्यापारे नं निपूर्णपि दु । अथेहे सिजः के, मरी, चिकंया ज्या याइपि न बौद्धत हे खः । काठमाडौया

उप्राज्ञानिक

किसानतन बौद्ध हे खः । थुमिसं कलाकार जुया परम्परा निसे थःगु तरिकां जक ज्या यानावया च्चन । उकियात विज्ञान व प्रविधि सयका थःगु लजगाःया सुधार यायेगु कुतः मया: । आधुनिक व्यवस्थापन (Management) प्रणाली छ्यला: औद्योगिक व व्यापारिक प्रतिष्ठान बाँलाकेगु कोशिस मया: । यदि बौद्ध त कामदार व ज्यामि जक जुयाच्चन धाःसा व्यवस्थापन मेपिनिगु ल्हाःते लाइ । वास्तवये व्यापारी क्षेत्र पूँजी बजार, बैंकिङ आदि भविष्यया लँत खः । थ क्षेत्रे न्ह्यावने मफुषि लिपा लाइ ।

उकिं थौंकन्हे बौद्ध तयसं परम्पराया दास जक मजुसे भीगु स्थिति गथे जुया च्चन, छ्यय लिपा लाना च्चन उकिया कारणत छु । थुकियात परिवर्तन यायेफै ला कि मफै, फैसा छु छु तरिका अनुसरण यायेमा: धैगु विचार यायेगु हे थौं या चुनौति खः । अस्तु ।

References:

1. Mr. K.P. Chattopadhyaya, "History of Newar Culture" Educational Enterprises Pvt. Ltd, Nepal, 1980
2. Mr. Dor B. Bista, "Fatalism and Development" Oriental Longman, 1994
3. Mr. Nikkyo Niwano, "Buddhism for today", Kosei, Tokyo 1980
4. Mr. R.T. Pascale and A.C. Athens "The Art of Japanese Management", Pengwin Book 1983 ♦

Wish for peace

*With Best Compliments
@ Cyber Cafe*

Sankhamul, New Baneshwor

Phone : 4783193

बये पित्याइगु है तःधंगु ल्वय् खः

□ धर्म सुन्दर वजाचार्य, शिरी

थौं स्वया नीखुसः दं न्ह्यो नेपाःया पश्चिमलागाय्
कपिलवस्तु धैगु शाक्य गणराज्यया जुजु शुद्धोदन व महारानी
मायादेवीपाखे वैशाख पुनिः कुन्हु लुम्बिनी बनसं सिद्धार्थ
कुमारयागु जन्म जुल । वसपोलं नीगुदंया वैसय् कपिलवस्तु
गणराज्ययागु उत्तराधिकार त्याग याना जन्म, जरा, व्याधि
मरणं मुक्त ज्वीगु निर्वाण पद मालेगु मू आज्जु ज्वना दरबारं
पिहाविज्यात । दरबार त्वःतावने धुंका खुदाँतक्क थी थी
थासय् वना थी थी धर्मगुरुपिनिपाखे शिक्षा कया विज्यात ।
नापं अनेक प्रकारं तपस्या नं यात । थुकथं नहेमनसे दुष्कर
चर्या याः बलय् थः त जूगु अनुभूति बारे वसपोल बुद्धं थथे
धयाविज्यागु दु ।

“जिगु म्ह गनावना क्वय् व छ्यंगूजक जुल ।
म्हय् ला मदया: वपिक्वय् ताःताः सीदत । मिखा निगलं
दुहाँ वना बुंगा थे जुल । प्वाथय् थिल धाःसा दुगःक्वय्
थिइगु । त्यूने जनहुलिइ थिल धाःसा प्वाथय् च्वगु छेगु
थिइगु । म्हय् थिल धाःसा चिमसं हे ल्हाःतिइ वइगु । गनं
वनेत दन धाःसा इकुसे च्वनाः ग्वतू वनीगु । छ्येनय् च्वगु सं
फुकं हायावन ।

सिद्धार्थ कुमारया थुज्जःगु रूप खना, लङ्य् वइपि
मनूतसे श्रमण गौतमला हाकुम्ह खनिसा धाल । हानं मेपिसं
गन हाकुम्ह खः धका वला वंचुम्ह खः धाल । थुकथं जिगु
तुइसे हृष्टपृष्टगु शरीरयात गुलिसिनं हाकुसे, गुलिसिनं वंचुसे
(मयूरवर्ण) आदि आदि उन धकाः वर्णन यात । थुबलय्
जिगु मतिइ वल, बोधिज्ञान लायेगु मेगू लैं मदु ला ? अले
जितः लुमसे वल कि जि मचावलय् कपिलवस्तुइ वाः पिइगु
उत्सव जुया च्वंबले जामुनया सिमाक्वय् च्वना ध्यान
यानागु । सायद थवे लैं बोधिज्ञान लायेगु लैंपु ज्वीफु धैगु
मतिइ लुइका नयेगु याना हया । जिं नसा नयेगु याःगु
खनाः गौतमया तप भ्रष्ट जुल धकाः जिनापं च्वनाच्वपि
पञ्च भद्रीय ब्राह्मणपि- कौण्डन्य, वप्प, भद्रिय, महानाम
व अस्सजि फुक्कसिनं त्वःतावन । जब जिं नसाः नयेगु
यानाहया, जि सने फयावल, जिगु वर्ण नं हिला वन । जि
बिचाः नं याये फयावल । थुकथं मयूजु सुजातायागु भोजन
लिपा जिं बोधिवृक्षक्वय् ध्यानय् च्वना वैशाखपुनिः कुन्हु
बोधिज्ञान लानाकया ।”

थुकथं गौतम बुद्धं खुदं तक्क दुष्कर चर्यायाना
थःगु अनुभूति धयाविज्यात ।

“जिघच्छा परमा रोगा”

(अर्थः नये पित्याइगु हे, तःधंगु ल्वय् खः)

धाथें भीगु जीवनय् नये पित्याका च्वनेगु धैगु हे

तः ल्वगि ज्वीगु खः । नय् पित्याका च्वनेबले भीगु जीवनय्
न्यागु शक्ति तनावनी । उपि थथे खः-

(१) आयु (२) वर्ष (३) सुख (४) बल (५) प्रश्ना

(६) आयु-

आयु धयागु संसारय् प्राणीपि जन्म जुया, मरण
ज्वी न्ह्योतकयागु ई खः । भीगु शरीर चतुरमहाभूतं बने
जुयाच्वंगु खः । थथे भीगु ला, हि, कवय्यागु शरीरयात
नयेगु नसाः तसकं नितान्त आवश्यक जू । यदि भीसं
मनसे च्वन थाःसा भीगु शरीरय् ल्वचं कया अन्तय् सिइनं
फु । थुकथंयाना भीगु आयु फुना वनेफु ।

(७) वर्ष-

वर्ष धैगु प्राणीपिनिगु ख्वाःया उन खः । थुकियात
ख्वाःया तेज धका नं धाई । संसारया फुक्क प्राणीपिनि थःथः
गु ख्वालय् थःथः गु हे उन दै । यदि भीसं आहार ग्रहण
मयात धाःसा भीगु ख्वाःया उन तनावनी । हाकुसे, वंचुसे,
म्हासुसे हि हे नदगु ख्वाः थे जुई । ख्वालय् च्वंगुला हे हे
कना भ्वामः खने दै ।

(८) सुख-

सुख धैगु मनय् शान्ति दैगु खः । मनसे च्वन
धाःसा भीत वयाये मा, थ्वयाये मा: थे च्वंक म्ह सुख
दैमखु नापं मनय् न शान्ति दैमखु । छुं ज्याः यायेगु नं
जाँगर दैमखु । सुनानं छुं धाःसा तंजक पिहाँ वयाच्वनी ।

(९) बल-

बल धैगु भीगु शक्ति खः । भीसं द्यांलाना च्वनेबले
भीगु शक्ति तनावनी, गनावनी । म्ह यागला प्यागला वना
छुं यायेगु हे आँट वैमखु ।

(१०) प्रश्ना-

प्रश्ना धैगु नुगः मिखां खंकेगु खः । अनित्य, दुःख,
अनात्मायात थुइकेगु हे प्रश्ना खः । प्रश्ना धैगु शील पालनयाना,
समाधि च्वना तिनि प्राप्त ज्वी । भीसं नहे मनसे च्वनेबले
प्रश्नायात थुइके फैमखु ।

थथे नये पित्याकाः च्वनेबले भीसं न्यागु प्रकार
यागु शक्ति मदयेका च्वनेमाली । अथे जूगुलिं हे वसपोल
बुद्धं “नये पित्याका च्वनेगु हे तःल्वगि जुया च्वनेगु खः”
धका धया विज्यागु । भी उसाँय मदैगु छगु हुनि नयेपित्याका
च्वगुलि न खः । थौकन्ह्य अप्वः नेपाःमिपि अस्लपित्याका
ल्वगि खः । थुकिया मू हुनि पित्याका च्वंगुलिं खः । उकिं
भीसं भीगु उसाँय भिकेत इलय् हे नयेगु यायेमा: । थवे
बुद्धं कना विज्यागु ज्ञान खः ।

। अस्तु । *

UN General Assembly and Memorial Of Buddha Chaitya

□ Prem Lal Chitrakar

The United Nations organization is supposed to observe - the Day of Baishak - as an International Recognition, at its Headquarters and other United Nations offices. The resolution to this effect was adopted at the 79th plenary meeting of the United Nations, on December 15, 1999, after it was sponsored by 34 member countries of the world body. But the resolution has not been implemented, so far, by the United Nations, despite the lapses of the four years. Under this situation, how to introduce a supplementary resolution to resolution No. 54/115 has been one of the challenges that the United Nations has been facing?

According to new development, however, a Memorial of Buddha Chaitya is going to be built in New York. This is to be considered as one of the achievements of the resolution No. 54/115. But it is not enough, considering the disturbances that have been prevailing in all over the world.

However, the relics of Lord Buddha, which have been brought to Kathmandu from Bangkok on 8 August, 2003 have been displayed at Muni Bihar in Enachow of Bhaktapur district in Nepal for three days (9 to 11 August 2003). The relics of Lord Buddha have already been taken (traveled) to 18 member countries of the United Nations for their display to the public, before they were brought to Kathmandu - accompanied by the Bhikshu Vipassi. The relics of Lord Buddha will also be displayed all over the world till they are laid to rest permanently at the United Nations Memorial of Buddha Chaitya to be built in New York, according to Bhikshu Vipassi.

The relics of Lord Buddha have also been recently displayed in Kushinagar in India, where Lord Buddha attained his Mahaparinirvana.

The relic of Lord Buddha which was brought to Kathmandu from Bangkok, the capital of Thailand, have now been taken back to Thailand on 17 August, 2003 (On Sunday), said the Bhikshu Vipassi.

Basically, Sri Lanka, Myanmar and Thailand had jointly been presented the relic of Lord Buddha to the United Nations Organization in New York, for incorporating the relic in the Memorial of Buddha Chaitya to be built in New York. It is therefore these countries are to be congratulated for their commendable job which they did to facilitate an International observance of the Day of Baishak at the United Nations Headquarter and other UN Offices possibly, from the year 2004.

According to available information, an appropriate arrangement has not been made in observing the Day of Baishakh at the United Nations Headquarters and other United Nations Office, ever since, December 15, 1999. But the United Nations Resolution is to be implemented meaningfully and creditably to conceive a new global paradigm of peace and security in the world, at least, from the year 2004.

Practically as well as historically all the governments of the world - who are the member of the United Nations Organization have basically been observing different Days, such as World Food Day and World Environment Day to name but few, ever since, the United Nations organization was established in 1945. These different Days have been observed to highlight the importance of the Day designated. They have not only been observed by the Governments all over the world but also to create awareness as well as to deepen the understanding of the importance of the Day designated in terms of its aims and objectives. These different Days have also been observed based on given themes - provided by concerned institutions and organizations, which have been created

or developed under the United Nations, to deepen the understanding of the thoughts or ideas of the theme or to spread the messages of the themes adopted - all over the world. Therefore, similar processes are to be followed in observing the day of Baishakh also.

Under the present day situation in the world - the peace and security of the world is hanging in balance, due to increasing LOBHA (Attachment), DOSHA (Hatred) & MOHA (Delusion) among the people of the world. It is therefore the observation of the Day of Baishakh should not be limited to the United Nations Headquarters and other United Nations Offices, according to the resolution No. 54/115. The Day of Baishakh should rather be observed, at least, from the year 2004, not only by the Governments of the member countries of the United Nations but also, by an Ingo's, NGO's and other peace loving Organizations and institutions of the world, under the clarion call of the United Nations. How to make these happening have also been some of the challenges that the United Nations and its peace loving countries of the world have been facing?

Fundamentally, the Day of Baishakh is to be observed not only to create awareness about, the Four Noble Truths, the Noble Eightfold Paths, the Theory of Dependent Origination, the Principles of Impermanence and the Middle Path but also to deepen their understanding to salvage or to liberate the mankind of the world from their suffering as well as to conceive a new global paradigm of peace and security in the world. These are also some of the other challenges that the world body has to address in the forthcoming 58th session of the UN General Assembly.

Similarly, an International Observation of the Day of Biotech is also to be considered not only as an opportunity to the United Nations Organization in conceiving a new global paradigm of peace and security in the world, based on the peace message of Lord Buddha but also to salvage the mankind through the spiritual awakening (in developing Kusalachitta in the minds of the people) in the world. It is, therefore, an appropriate theme is also to be chosen to observe the Day of Baishakh, at least, from the year 2004.

Nepal, however, is not only the country where Buddha was born in her Lumbini Garden but it is also the country where Shravakayana, Mahayana and Bajrayana have been practiced by the Nepalese people. It is therefore, Nepal is to be considered as one of the authority countries of the world on Buddhism. In order to provide appropriate theme, each year, in observing the Day of Baishakh, at least, from 2004 onwards, an International Institute of Buddhism Studies is also to be established in Nepal, under the United Nations Organization. The establishment of such an institution in Nepal is necessary not only to provide appropriate theme in observing the Day of Baishakh, but also to undertake necessary studies as well as to disseminate the invaluable teachings of Lord Buddha-including the concept of Chatur Brahma Bihar (Friendship, Compassion, Appreciation and Equanimity) in maintaining the world peace and stability in the world.

It is therefore, if the adapted United Nations Resolution is to be implemented meaningfully and creditably, a supplementary resolution of the resolution No. 54/115 is to be tabled by the collective effort of the 34 countries of the world body, - who have sponsored the already adopted resolution No. 54/115, in the forthcoming 58th session of the UN General Assembly and get it adopted. *

INVENTORY OF PRINCIPAL BAHALS OF LALITPUR

vii. Shankaradev krita Jayashree Mishra Samaskarita

Shree Mayurvarna Mahavihar (Bhinchhen Baha)

□ Purna Chandra Shakya

Local Name	Bhinchhen Baha or Vishnuchhen Bahal or, Bhinnachchen Bahal
Location	Bhinchhen Baha, Lalitpur Sub-metropolis, Ward No.7
Style	three storied free standing shrine with bahal courtyard
Kwapa-dya: Constructed	Shakyamuni facing west Date of construction is unknown; Hem R.Shakya writes that the foundation is at least 1600 years old. The superstructure destroyed several times due to blaze and earthquakes.
Renovated	ca.1671, 1884, 1934 and 1997 A.D.
Lineage Deity	Yogambara at digichhen which is originally brought from Mhyapi area.
Sangha	490 initiated (480 Bajracharya and 10 Shakya) members.
Busadan	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kwapa-dya : Busadan on full moon day of Poush 2. Dya:Lawonegu: a) On the twelfth days of the bright help of Magha and (b) on the full moon day of Baishakha at the Hmekhu rivulet for the symbolic ceremonies of welcoming the God.
Area Covered	5 ropanee 11 aana 3 paisa 2 dam (2,922.76sq.m)

Legendary or Historical Information

A brahman Jayashree Mishra refused to become a convert to the doctrines of Shankaracharya and married a daughter of monk of Charumati Vihar, had himself entered int matrimony for safety. King Shankaradev accepts to remain as a Bandya (Bare) and to build a Vihar on the next bank of the Bagmati River. They were confused to mark the foundation, suddenly a peacock came and alighted on a certain spot and they decided to lay out the foundation. Therefore, the Vihar is named as Mayurvarna (Mayura=peacock and Varma=faced) Vihar. Some people also explained as Vishnuchhen Vihar (home of Vishnu) and Bhinnachchen Baha (free standing Vihar). The earliest palmleaf reference dated on NS 550 (ca. 1429-30A.D.) related to land grant refers to Sri Bisunichhen Bahara (Hem.R.Shakya, Mayuravarna Mahaviharya Sanchhipta Itihausa, Lalitpur: 1998, p.11).

Social and Ritual Information

- There are three Lineage of Bajracharya (Mantra, Dhanaju or, Lakhe and Datta) and Bhanshin Lineage of Shakya family.
- Ten elders (Dasaparamita Aajus) governed the sangha activities and the age between 92-75 years of ten elders.
- The term of service to Kwapa-dya: is one week and passes through the seniority.
- Monthly Charhe Puja -rx|] k"hf_, Dishi Puja -lbzL k"hf_, Kwapa-dya: busadan -SjfkBM a';fbF_, Dya-lawanegu -BMnf;jgju'_, Kolasya puja -sf]nf:of k"hf_, Panchadana -k-rbf_ are main ceremonies of the Baha.
- Sana guthi, Bicha guthi, Aacha guthi, Dapha guthi, Dya-

pa guthi, Mahankala guthi, Danparu guthi, Basura guthi, Yashon guthi, Tuta guthi, Sangha Bhojan guthi,Juga guthi, Gatila (Basundhara) guthi, Asthamivarta guthi, Kanyasewa guthi and Panmaya guthi are functioning now-a-days.

Sangha feast on Dya-Lawonegu and Dya: busadan are no more celebrating enthusiastically.

Increasing charms for higher education in the faculties of science and technology, management and humanities within the Sangha members.

Economic Information:

Sangha members are popularly known as stone carvers, masons and traditional medical practitioners as well as tantric healers in ancient days. Stone carving is still popular and rest of population attracting in retail business, mental crafts and bronze works. There is no charm to work in government and semi-government organizations.

Main economic source of Bhinchhen Baha is Guthi Lands which are in Imaol and Sanagaon areas. The tiresome Land administration and Legal procedures as well as lack of legal knowledge within the Sangha members and traditional pattern of recording system do not support to manage the guthi lands properly.

The Sangha has established a co-operative since 6 years for small scale economic support within the sangha members. The co-operative is gaining popularity for micro-financing scheme.

Physical Information:

The physical situation of the free standing bahal is better but caged into the steel rails for the security reason. 13 households of Bajracharya and 1 Maherjan (a new comer) in the nuclear courtyard as well as 74 HH of Bajracharya, 3 HH of Shakya and 3HH of Maherjan within the outer courtyard of Bhinchhen Baha. Architectural appearance of the courtyard looks a bigger bahal courtyard that gradually converting into haphazard residential courtyard with concrete structures in recent days.

Institutional Linkages:

1. Pinchen Bahacha (Jnana Chandra Vihar),
 2. Pilachan Bahacha (Hem Chandra Vihar),
 3. Chidhan Pilachen Bahacha (Bhim Chandra Vihar) and
 4. Bhindya: Bahacha (Hendu Vihar) are 4 official branches of Bhichhen Baha.
- Bhinchhen Baha is a member baha of Lalitpur Baudha Vihar Sangha

To be continue.....

Note:Acknowledge to Mr. Surendra Bajracharya, Bhinchhen Baha.

Buddhism & Tourism

□ Ven. Dharmamurti, Anandakuti Vihara

"Shortly before his passing away the Buddha spoke to attendant of many years thus: Ananda, there are four places; the sight of which should arouse a sense of urgency in the faithful. Which are they? 'Here the Tathagata was born is the first, 'Here the tathagatu attained supreme enlightenment' is the second.' Here the Tathagata set in motion the wheel of Dhamma' is the third. 'Here the Tathagata attained the Nibbana; element without reminder,' is the fourth. And, Ananda, the faithful monks and nuns, male and female lay followers will visit those places. And, who die while making the pilgrimage to these shrines with a devout heart will, after the breaking up of the body, be reborn in a heavenly world," -D.N. 16, 5-8. Trans, Walse. This is enough to clarify how Buddhism is very much related with tourism. The four places of pilgrimage spoken by the Buddha are Lumbini, in Nepal, Bodh Gaya, Sarnath, Kusinagar, in India. The Buddha himself had traveled for 45 years place to place in order to teach and preach his teachings. And, he also advised his followers not to stay at one place but should he travel place to place for welfare of people around the world.

Buddhism simply symbolizes the peace and harmony. Buddhism stands for the brotherhood among all and tourism is the way for it. Therefore it's Nation's duty to create and establish proper environment for tourism. Where the place is calm and peaceful and lays all basic required facilities with importance of the sight, there tourists flow with rejoice. And, tourism always keeps the combination with wealth and prosperity of the nation. Government that's why never hesitates or shows the fisted hand towards the development of the sights of the nation and should do it without any partiality.

Nepal is rich with historical and cultural heritages as Lumbini, Kathmandu etc. It earns a lot through tourism and helps to eliminate the poverty of the nation. If the nation really realizes the importance of tourism, which can make rich the nation as a whole, they should develop such historical and cultural places without any hesitation. Its development doesn't stand for the spread of merely one religion. It just gets a chance to acknowledge about the place which is connected with it's past. So it's high time to forget regional concepts and build and grow up national concepts of developing tourist sights and spots which brings richness to the nation and not for merely one religion.

Anyway environment plays a great role in the success and progress of tourism. And, it's the nations and our duty to create and maintain suitable environment for the tourist spots. Buddhism itself helps a lot for tourism.

वाल कविता

बन्नु र बनाउनु ४

- सुमीत वज्राचार्य

परियाति बौद्ध समूह बुद्धचोक, बागलुङ,

अहिले हामी बालक छौं

पछि ठूलो हुनेछौं ।

देशको विकास गरेर

बुद्ध भै मानिस बन्ने छौं ॥

मिहेनत गरी पढनु छ

आफ्नो नाम कमाउनु छ ।

हिंसा र हत्यालाई रोकेर

सञ्जन मानिस बन्नु छ ॥

हामी बालक भए पनि

देशको कर्णधार हौं ।

देशको लागि ज्यान दिनुपरे पनि

हामी तयार छौं ॥

बुद्ध जन्मिएको देश यही हो हामी नेपाल

प्राण भन्दा व्यारो देश नै हो नेपाल ॥

अरू देश जस्तो ठूलो नभए पनि

छौं हामी प्रकृतिमा धनी ।

व्यक्तिमात्र नभएर

छौं हामी संस्कृतिमा धनी ॥

बुद्धको ज्ञानले शान्तिको देश भनेर चिनायो

व्यक्ति मात्र नभएर अज्ञानीलाई ज्ञानी बनाउनु भयो ॥

यही देशको प्रगतिको लागि लडनुछ हामी शत्रुसित।

शत्रुहरूलाई जिती मानु छ हामीले हक र हित ।

बुद्धका ती बचन कति मिठा थिए, खोइ अहिले बचन

देशलाई सुधार्न अहिले कतिले गाइरहेका छन् भजन ॥

के कस्तो यो देश, अध्यारो खाडलमा

खसे जस्तो ।

अहिले पनि देश भएको छ,

जस्ता को त्यस्तो ॥

विकृति र विसंगतीलाई, तोडनु छ, हामी एक जुट भई

सबै मानिस मिलेर काम गर्नु छ, देशलाई जोगाई ।

बौद्ध गतिविधि

आनन्दकुटी विहारको धार्मिक गतिविधि

२८, श्रावण, आनन्दकुटी विहार स्वयम्भू। गुंपुन्हीका दिन मासिक कार्यक्रम अन्तर्गत बुद्धपूजा, धर्म-देशना, दान-प्रदान एवं भोजन कार्य श्रद्धेय भिक्षुगण, अनागारिका एवं श्रद्धालु उपासकोपासिकाहरूको सहभागितामा सम्पन्न भयो। आचार्य भिक्षु कुमार काशयप महास्थविर समक्ष शीलप्रार्थना पश्चात सामूहिक बुद्धपूजा सम्पन्न भयो। भिक्षु धर्ममूर्तिले धर्मदेशना गर्दै जीवनमा गुणधर्मलाई अभिवृद्धि गर्दै लानुपर्ने कुरालाई कथात्मक रूपमा प्रस्तुत गर्नुभयो। सदा पूर्णिमाका दिनमा भैं आनन्दकुटी दायक सभाको व्यवस्थापनमा भोजनको व्यवस्था गरिएको थियो।

१७, श्रावणका दिन आनन्दकुटी विहारका प्रमुख, आ.कु.वि.गुठीका अध्यक्ष, आनन्दभूमिका प्रमुख सल्लाहकार एवं अ.ने.भि. महासंघका उपाध्यक्ष आचार्य भिक्षु कुमार काशयप महास्थविरको आचार्यत्वमा स्वयम्भूवासी उपासक मचाम महर्जन तथा उपासिका नानीमैयां महर्जनका कुलपुत्र सम्म महर्जन श्रामणेर प्रब्रजित हुनुभएको छ। उहाँलाई श्रामणेर अस्सजि भनी नयाँ नामाकरण गरिएको छ।

यसरी नै १६ भाद्रका दिन आनन्दकुटी विहारकै श्रामणेर हरू शान्तरक्षित, बुद्धरत्न, धर्मरत्न र संघरत्न बैंककको वाट पाक्नाममा विहारमा अध्ययनार्थ प्रस्थान गरेको छ। साथमा विश्वशान्ति विहारका श्रामणेर मेधावी पनि प्रस्थान गरेको छ। श्रामणेरहरूलाई पुन्याउन आ.कु.वि. गुठीका सचिव एवं आनन्दभूमिका सल्लाहकार भिक्षु धर्ममूर्ति एक साताको लागि बैंकक प्रस्थान गर्नुभयो। आनन्दकुटी विहार दायक सभाका अध्यक्ष, आ.कु.वि. गुठीका सदस्य एवं आनन्दभूमिका सल्लाहकार तीर्थ नारायण मानन्दर पनि केही महिनाका लागि बेलायत जानुभएको छ।

“तित्त शुद्ध भाइ जीवन उज्ज्वल हुनेछ” प्रकाशित

भिक्षु अश्वघोष महास्थविर, अगममहासद्गम ज्योतिकधजद्वारा रचित “तित्त शुद्ध भए जीवन उज्ज्वल हुनेछ” नामक पुस्तक प्रकाशित भएको छ। नेपाल भाषा र नेपाली भाषामा ८० भन्दा बढी पुस्तक लेखिसनुभएका महास्थविरको यस पुस्तकमा १२ वटा रचना संग्रह गरिएको छ भने २००० प्रति प्रकाशित सो पुस्तक धर्मदान गरिने जानकारी हुन आएको छ।

श्रीध: ज्ञानगालालाको वयासेट तितीचान

२४, श्रावण, काठमाडौं। श्रीध: ज्ञानगाला भजन खल: द्वारा प्रकाशमा ल्याइएको ज्ञानगाला क्यासेट, सिडि र

भजन-संग्रह पुस्तक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर, अनागारिका धर्मवती र उपासक द्रव्यमानसिं तुलाधरले संयुक्त रूपमा विमोचन गर्नुभयो। खल:का अध्यक्ष रामरत्न तुलाधरको सभापतित्वमा भएको सभामा युवा संगीतकार अनिल तुलाधर, लाभरत्न तुलाधर र सह-कोषाध्यक्ष श्यामलाल नकर्मीले बोल्नु भयो। खल:का उपाध्यक्ष माणिकरत्न शाक्य, सल्लाहकार प्रेमबहादुर शाक्यको पनि उपस्थिति रहेको सो सभामा कोषाध्यक्ष प्रेम बहादुर शाक्यले आर्थिक विवरण प्रस्तुत गर्नुभयो।

युवक बौद्धत्मण्डलको वार्षिक सभा एवं पुनर्जन्मिति

२४ श्रावण, ललितपुर। नेपालका संघउपनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरको प्रमुख आतिथ्यत्वमा पंचशील प्रार्थना गरी युवक बौद्ध मण्डल नेपालको ३३ औं वार्षिक साधारण सभा सम्पन्न भयो। मण्डलका अध्यक्ष अशोकमान शाक्यको सभापतित्वमा संचालित पहिलो सत्रमा महासचिव सुरेन्द्र शाक्यवाट वार्षिक प्रतिवेदन, कोषाध्यक्ष सुनिल बजाचार्यबाट अंर्थिक प्रतिवेदन प्रस्तुत पछि राजपरिषदका सदस्य बुद्धिराज बजाचार्य, लोकदर्शन बजाचार्य, बेखारत्न शाक्य, प्रेमबहादुर शाक्य र मीन बहादुर शाक्यले मन्तव्य दिनुभएको सो सभामा उपाध्यक्ष राजेश शाक्यले स्वागत गर्नुभयो।

दुटीय सत्रमा १८ औं कार्यसमिति निर्विरोध रूपमा दुई वर्षका लागि राजेश शाक्यको अध्यक्षतामा उपाध्यक्षद्वय सानुराजा शाक्य र आशारत्न शाक्य (गम्भीर), महासचिव सुरेन्द्र शाक्य, सचिवद्वय सुरेश बजाचार्य र राजेश शाक्य, कोषाध्यक्ष सुविन्द्र बजाचार्य, उप-कोषाध्यक्ष हेमरत्न वज्रचार्य, प्रचार-प्रसार सचिव नविन बजाचार्य, उप-प्रचार सचिव हेमरत्न शाक्य तथा का.स. सदस्यहरूमा प्रेमबहादुर बजाचार्य, सुचित्रमान शाक्य, चन्द्रमान शाक्य, भाइराजा शाक्य, सुगिन्द्र शाक्य, बुद्धरत्न शाक्य र सानुभाइ शाक्य (नन्द) गरी १७ सदस्यीय समिति निर्विरोध चयन गरिएको छ।

शावयास्त्रिहं परियतिको २० औं वार्षिकोत्सव

२५, श्रावण, ललितपुर। नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाका सह-शिक्षाध्यक्ष भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरको सभापतित्व एवं राज परिषदका सदस्य बुद्धिराज बजाचार्यको प्रमुख आतिथ्यत्वमा शाक्यसिंह परियति तथा प्रौढ शिक्षालयको २० औं वार्षिक उत्सव एवं प्रेरणा पुरस्कार समारोह सम्पन्न भयो। ब.सं. २५४६ को परीक्षामा सो केन्द्रका ६ जना बोर्ड श्रेणीमा उत्तीर्ण सहित ८० जना विद्यार्थीहरूलाई प्रेरणा पुरस्कार सभापति भिक्षु

ज्ञानपूर्णिक महास्थविर, प्रमुख अतिथि बुद्धिराज वज्राचार्य, बेखारल शाक्य, पाटन फाइनान्सका महाप्रबन्ध निर्देशक मोतिलाल शिल्पकार तथा आर.वि.वन्ध्यले विद्यार्थीहरूलाई पुरस्कार प्रदान गर्नुभयो । बौद्ध नृत्य एवं प्रश्नोत्तर संवाद पनि प्रस्तुत गरिएको सो सभामा सहसचिव तथा कार्यालय संचालक देवेन्द्र वज्राचार्यले वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुभयो । यसरी नै ०५९/०६० मा रु.७७,००५/- आय र रु. ७७,८१५/- व्यय भएको तथा मुद्रितमा रु. २,२१,०००/- एवं बचतमा रु. ५२,०००/- रहेको प्रतिवेदन कोपाध्यक्ष अनागारिका धरणीले प्रस्तुत गर्नुभयो । शिक्षालयका उपाध्यक्ष अ.ज्ञानशीलाबाट स्वागत, अ.ज्ञानवीताबाट धन्यवाद ज्ञापन गरिएको सो सभा शिक्षिका सरिता अवाले 'कोविद'ले संचालन गर्नुभएको थियो ।

लमजुङमा जिल्ला अधिवेशन

३१ श्रावण, लमजुङ । धर्मोदय सभा लमजुङ शाखाको तेश्रो जिल्ला अधिवेशन केन्द्रिय उपाध्यक्ष इन्द्र बहादुर तमुको प्रमुख अतिथ्यत्व एवं शाखाका अध्यक्ष विजय बहादुर तमुको सभापतित्वमा सम्पन्न भयो । जि.वि.स. का निवर्तमान सभापति जमिन्द्रमान घले लगायत अन्य ७ जना वक्ताहरूको सहभागिता रहेको सो सभामा हामी बौद्ध हौ भन्ने भावना जगाई धर्म निर पेक्षताको सवाललाई बुलन्द पाई जानुपर्ने कुरामा जोड दिइएको थियो । सचिव गमप्रसाद तमु र लामा ओम तमुले संचालन र बुद्ध प्रार्थना गराउनु भएको सो सभामा यमकुमारी तमुले भजन गाउनुभयो । सोही बेला विजय बहादुर तमुको अध्यक्षतामा १३ सदस्यीय कार्यसमितिको गठन तथा रणबहादुर तमुको संयोजकत्वमा सार्त सदस्यीय सल्लाहकार समितिको गठन गरिएको छ ।

सुखी होतु नेपालको टौशौ वार्षिक भेला

३१ श्रापण, बनेपा । सुखी होतु नेपालको चौथौ वार्षिक भेला बनेपास्थित ध्यानकुटी विहारमा शील प्रार्थना, बुद्धपूजा आदि धार्मिक बातावरणमा सम्पन्न भयो । सुखी होतुले वर्षेनी ध्यानकुटी बाल आश्रममा गई त्यहाँका बालिकाहरूलाई पनि भोजन गराउदै थाइरहे अनुरूप यसपालि पनि विहारमा सञ्चालित बाल अनाथाश्रमका बच्चाहरूको माझ विभिन्न मनोरञ्जनात्मक एवं अतिरिक्त क्रियाकलाप गरीसकेपछि सुखी होतुका अध्यक्ष कोण्डन्यको सभापतित्वमा चौथौ वार्षिक भेला सम्पन्न भयो । सचिव भिक्षु नियोगीले वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुभएपछि सहकोपाध्यक्ष सुरेश महर्जनबाट आर्थिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुभयो । भिक्षु कोण्डन्य, भिक्षु नियोगी, फल्समान शाक्य, राजु महर्जनले विशेषतः अहिलेकै रूपमा मात्र समिति नभई रचनात्मक क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्दै जानुपर्ने कुरामाथि प्रकाश पार्नुभयो । दोश्रो सत्रमा भिक्षु कोण्डन्यको अध्यक्षतामा पुनर्गठित समितिमा उपाध्यक्ष फल्समान शाक्य, सचिव भिक्षु नियोगी, सहसचिव राजु महर्जन, कोपाध्यक्ष सुरेश महर्जन, सहकोपाध्यक्ष सुरज महर्जन तथा सदस्यहरूमा श्रामणेर पदम, अनागारिका करूणावती, विनोद

महर्जन, संघरत्न डंगोल, उत्तमधर महर्जन, राकेश महर्जन, राजेन्द्र महर्जन, सरिता अवाले, हरिगोपाल महर्जन, गंगाराम महर्जन, सुनकेशरी श्रेष्ठ, विकास महर्जन र उर्मिला महर्जन रहनु भएको छ । 'पञ्चबुद्ध र पञ्चशान' विषयक निष्पत्तिमा रश्मी प्रश्नम

३२ श्रावण, ललितपुर । लोटस रिसर्च सेन्टरद्वारा २५४७ औं बौद्ध पूर्णिमाको उपलक्ष्यमा आयोजना गरेको 'पञ्चबुद्ध र पञ्चशान' विषयक निबन्ध प्रतियोगिताको विजयी प्रतियोगीहरूलाई पुरस्कार वितरण गरियो । बुद्ध विहार भृकुटीमण्डपका प्रमुख भिक्षु कोण्डन्यको प्रमुख अतिथ्यत्व एवं सेन्टरका प्रमुख प्रा.डा. वज्रराज शाक्यको सभापतित्वमा सम्पन्न उक्त समारोह लिपि विशेषज्ञ पं. हेमराज शाक्यबाट बुद्ध प्रतिमा अगाडि दीप प्रज्ज्वलन गर्नुभएपछि शुभारम्भ गरिएको थियो । प्रतियोगितामा प्रथम हुने रश्मी राजकर्णिकार, द्वितीय हिरण्यराज वज्राचार्य, तृतीय तीर्थरत्न शाक्य तथा सान्त्वना प्राप्त गर्ने तेजरत्न शाक्य र लव कर्मचार्यलाई कमश: रु. ३०००/-, २,०००/-, १५,००/-, ५००/-, ५००/- नगद पुरस्कार तथा अन्य पुस्तक प्रमुख अतिथि भिक्षु कोण्डन्यले प्रदान गर्नुभयो । निबन्धको मुल्याङ्कन भिक्षु कोण्डन्य, पं. हेराकाजी वज्राचार्य तथा विद्वान यज्ञमान पति वज्राचार्यले गर्नुभएको थियो भने मध्यर शाक्यले परिणाम सार्वजनिक गर्नुभएको थियो ।

नेपाल प. शिक्षाको लघु शिक्षण तालिम

२ भाद्र, विश्ववान्ति विहार- काठमाडौं । नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाका शिक्षाध्यक्ष संघउपनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर को अध्यक्षतामा शिक्षक-शिक्षिका पाँचदिने लघु शिक्षा तालिम सम्पन्न भयो । शुभारम्भमा सह-शिक्षाध्यक्ष भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर समक्ष पञ्च शील प्रार्थनापछि सहभागीहरूबीच परिचयात्मक कार्यक्रम गरियो । त्यसपछि समितिका सदस्य अमिता धाख्वाले नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाको विस्तृत परिचय, व्यवस्थापन समितिका सहसंयोजक ठाकुरमान शाक्यले परियति शिक्षाको नयाँ नियमावलीको अभिमुखीकरण र पाठ्यक्रम संयोजक भिक्षु कोण्डन्यले संशोधित, परिमार्जित, परिवर्तित नयाँ पाठ्यक्रम बारे प्रकाश पार्नुभयो भने शिक्षक-शिक्षिका तथा शिक्षण समितिका संयोजक अनागारिका आणवीताले तालिम सम्बन्धी जानकारी गराउनु भएको सो सत्र सहसंयोजक भिक्षु नियोगीले संचालन गर्नुभयो ।

प्रशिक्षकहरू सुश्री सविता धाख्वाले शिक्षक-शिक्षिकामा हुनुपर्ने योग्यता, डा. वज्रराज शाक्यले शिक्षा विधिहरू एवं मूल्यांकन, डा. सुमन कमल तुलाधरले मूल्यांकन, डा. गणेश मालीले पाठ्योजना सम्बन्धी प्रशिक्षण तालिम दिनुभयो । Micro-Teaching समेत गराईएको सो प्रशिक्षण शिविरमा प्रशिक्षार्थीहरूको शिक्षण पद्धतिलाई भिक्षु कोण्डन्य, डा. वज्रराज शाक्य, डा. गणेश माली, सुश्री सविता धाख्वा र चन्द्रदेवी शाक्यले टिप्पणी गर्नुभयो ।

शिक्षाध्यक्ष संघउपनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरले समापन समारोहमा नियमित उपस्थित ५४ जना प्रशिक्षार्थी-हरूलाई प्रमाण पत्र प्रदान गर्नुभयो । सदस्य त्रिरत्न मानन्दररले

धन्यवाद जापन गर्नुभएको सो सभा सदस्य चन्द्रदेवी शाक्यले संचालन गर्नुभयो । समापनको लगतै परियति केन्द्रका केन्द्राध्यक्ष र सञ्चालक समितिका अध्यक्षहरूको सामूहिक बैठकमा सह-शिक्षाध्यक्ष भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरले केन्द्र सञ्चालनमा निर्देशन दिनुभयो । यसमा ठाकुरमान शाक्य र डा. केशरी मानन्धरले मध्यस्थता गर्नुभयो ।

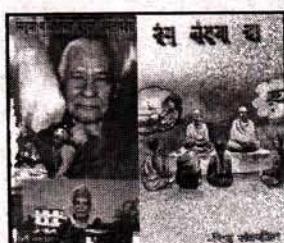
ल्यायूरूष पुच्छको साधारण सभा

१०, भाद्र, भक्तपुर । बौद्ध ल्यायूष पुच्छ: नगदेशको प्रथम साधारण सभा भिक्षु कोलितको प्रमुख आतिथ्यत्व एवं पुच्छ: का अध्यक्ष शिवभक्त मेजुको सभापतित्वमा सम्पन्न भयो । दिवंगत न्हुच्छेकुमार सिंकेमनको पुण्यसमृतिमा कृष्णकुमार प्रजापतिद्वारा प्रस्तुत “नगदेश बौद्ध समूहया गतिविधि” नामक दृष्ट पृष्ठको पुस्तकको पनि विमोचन गरिएको सो सभामा ज्याप नहागुधिका अध्यक्ष विपिन्द्र महर्जन, खबट वहादुः चित्रकार, विष्णुरत्न शाक्य, पुच्छ:का उपाध्यक्ष बाबुनाथ बाडे, समूहका उपाध्यक्ष दीपकराज सांपालले बोल्नुभयो । साथै शिवभक्त मेजुको अध्यक्षता ११ सदस्यीय कार्यसमिति चयन गरिएकोमा उपाध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिवमा तुल्सी बहादुर प्रजापति, बाबुनाथ बाडे र राजकृष्ण बाडे रहनुभएको छ भने सदस्यहरूमा तेजकुमार बाडे, सिद्धिकृष्ण बाडे, पञ्चकुमार बाडे, तुल्सीराम बाडे, भाइराम मेजु, राजमान न्याकी र बालकृष्ण तको रहनुभएको छ ।

नेपाल भाषामा ढुङ्ग पुस्तक

१० भाद्र, काठमाडौं । सत्यसन्देश प्रचारक प्रकाशनद्वारा भिक्षु संघरक्षितद्वारा नेपाल भाषामा रचित एवं सम्पादित ढुङ्ग

लेपुया ट्युः कथा संग्रह तथा दिइमाणु जीवनय् बुद्धिया अग्रतोपदेश रचना संग्रह दुई पुस्तक एक समारोहका विच विमोचन गरिएको छ । कथा संग्रहमा १७ वटा कथाहरू संकलित गरिएको छ भने रचना संग्रहमा ३२ वटा

रचनाहरू संग्रह गरिएको छ ।

गुला धर्ता देशना चर्पन्न

११ भाद्र, काठमाडौं । प्रत्येक वर्ष भौं यसपालि पनि एकमहिनासम्म संचालित गुला-धर्मदेशना कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ । काठमाडौमा आनन्दकुटी विहार, श्रीध: विहार, धर्मकीर्ति विहार, ललितपुरमा मणिमण्डप महाविहार, सुवर्ण छतपुर विहार-लुभू सिद्धि मङ्गल विहार-थसी, ध्यानकुटी विहार-बनेपाला विशेष मासिक धर्मदेशना सम्पन्न भएको छ ।

ध्यानकुटी बाल आश्रमको वार्षिकोत्सव चर्पन्न

१३ भाद्र, बनेपा । ध्यानकुटी विहारमा संचालित मेता सेन्टर ध्यानकुटी बाल आश्रमको तेश्रो वार्षिकोत्सव निर्वतमान मेयर सुरेन्द्र बहादुर बादेको प्रमुख आतिथ्यत्व एवं ध्यानकुटी विहारका प्रमुख भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको सभापतित्वमा सम्पन्न भयो । भिक्षु कृत्याधिकारी राहुलबाट स्वागत मन्त्रव्य पछि सचिव विरेन्द्र श्रेष्ठबाट वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गरियो । अनाथाश्रमको निर्माणाधीन भवनमा विशेष जापानीज अतिथि माचुन्दाले शीलापत्रको अनावरण गर्नुभयो । अनागारिका धम्मबती र मोहन दुवालले पनि बोल्नुभएको सो सभामा केन्द्रमा अध्ययनरत रेणु त्वायेना, विनीति पाण्डे, मैया मगर र रस्मिता मानन्धरले पनि बोल्नुभयो । बाल बालिकाहरू माझ प्रश्नोत्तर कार्यक्रम पनि राखिएको सो सभा सुश्री सत्यना शाक्यले संचालन गर्नुभयो ।

धर्मचक्र प्रवर्तन द्विष्टमा निबन्ध प्रतियोगिता

भक्तपुर । मैत्रेय युवा संघको प्रमुखत्वमा २५९२ औं धर्मचक्र दिवसको उपलक्ष्यमा ‘शील सदाचार’ विषयमा सम्पन्न निबन्ध प्रतियोगितामा रञ्जिना शाक्य प्रथम, रोजिना वज्राचार्य द्वितीय, रश्ना वज्राचार्य तृतीय लगायत प्रतियोगी सुनिता शाक्य, प्रभा शाक्य, संगिता कोजु, अनु वज्राचार्य, अनु शाक्य र जुनु शाक्यलाई भिक्षु धर्मशोभन महास्थविरले प्रमाणपत्र तथा पुरस्कार प्रदान गर्नुभयो ।

परियति विद्यार्थीहीत निबन्ध प्रतियोगिता छुग्ने

विश्व शान्ति विहारको आयोजनामा बौद्ध शिक्षालयको अतिरिक्त क्रियाकलाप अन्तर्गत युवा वर्गको लागि बौद्ध परियति शिक्षाको आवश्यकता विषयक निबन्ध प्रतियोगिता यही आउँदो भाद्र २७ शनिवार, दिवा १:३० बजे विश्व शान्ति विहारकै प्राङ्गणमा हुनेकुरा संयोजक एवं नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाका केन्द्रीय परीक्षा नियन्त्रक भिक्षु बोधिज्ञानबाट जात हुनाएको छ । प्रतियोगितामा ने.बौ.प.शिक्षाको सद्धर्मपालक अध्ययनरत देखि केविद उत्तीर्णसम्मका विद्यार्थीहरू सामेल हुनेकुरा थाहाहुन आएको छ ।

श्रामणेरहरू परदेशमा अध्ययनार्थ प्रश्नान

विश्वशान्ति विहारमा संचालित विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालयमा अध्ययनरत श्रामणेरहरू बुद्धर्म, संस्कृत र दर्शनको अध्ययनार्थ श्रामणेर खेमिक अष्ट्रेलियाको पर्थ, श्रामणेर जुतिमा र श्रामणेर कविन्दो म्यानमारको याज्ञोन र श्रामणेर मेघावी बैडकस्थित वाट पाकनाम जानुभएको छ । यसरी नै आउँदो २७ गते श्रामणेर उत्तमो र अनागारिका बुद्धपाली म्यानमारमा अध्ययनार्थ जाई छन्ह । यसपालि विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालयबाट यसवर्ष श्रामणेरहरू जनक, जागरो र उत्तमोले एस.ए.ल.सी. परीक्षा उत्तीर्ण गरेका हुन् । यसरी नै सुलक्षणकीर्ति विहारका अनागारिका अणुला पनि उत्तीर्ण भएको छ ।